

PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS 5º ED. PRIMARIA

CEIP PLURILINGÜE GRAXAL

✓ PROGRAMACIÓN DE MATEMÁTICAS

✓ PROGRAMACIÓN DE LENGUA CASTELLANA

✓ PROGRAMACIÓN DE LINGUA GALEGA

✓ PROGRAMACIÓN DE CIENCIAS SOCIAIS

✓ PROGRAMACIÓN DE CIENCIAS NATURAIS

Estas programacións foron elaboradas segundo a lexislación vixente da LOMCE

“DECRETO 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia”

**PROGRAMACIÓN
MATEMÁTICAS
5º ED. PRIMARIA**

INDICE

- Contextualización
- Obxetivos e competencias clave
- Obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe
- Mínimos esixibles
- Avaliación
  - 5.1 Avaliación Inicial
  - 5.2 Procedementos e Instrumentos de avaliación
  - 5.3 Criterios de cualificación
  - 5.4 Medidas de Atención á Diversidade
- Metodoloxía
- Materiais e recursos didácticos
- Contribución aos proxectos do Centro
  - 8.1 Accións de contribución ao Plan lector
  - 8.2 Accións de contribución ao Proxecto Lingüístico do Centro
  - 8.3 Accións de contribución ao Plan de Convivencia
  - 8.4 Accións de contribución as Actividades Complementarias e Extraescolares
- Avaliación da programación.

1.CONTEXTUALIZACIÓN

O noso centro atópase situado no concello de Cambre, na parroquia de O Temple, a única parroquia costeira do concello, xa que está ubicada a carón da Ría do Burgo. Está encadrado, polo tanto, na área metropolitana da cidade de A Coruña. Está comunicada coa cidade (a 8 km.) por unha autoestrada e unha estrada nacional. É obvio que esta circunstancia condiciona en gran medida a súa densidade de poboación - a máis elevada do concello-, a idade media da mesma - ó redor dos 36 anos- e as características socio-económicas da mesma - clase media e cada vez cunha maior porcentaxe de poboación inmigrante-. A maioría das familias ten un ou dous fillos, e traballan principalmente no sector terciario, aínda que proceden, en moitas ocasións, do medio rural.

O centro ten actualmente aproximadamente 450 alumnos repartidos en 18 aulas (6 de Ed. Infantil e 12 de Ed. Primaria).. O número de profesores é de 30.

Os alumnos

O período de idade comprendido entre os dez e os doce anos, que se corresponde co terceiro ciclo de Educación Primaria, caracterízase por unha serie de trazos evolutivos que afectan o desenvolvemento socioafectivo e intelectual dos nenos e nenas.

Desenvolvemento socioafectivo.

Os nenos e nenas revelan unha autonomía e unha autodeterminación que ata agora non mostraran e que constitúe un dos trazos esenciais desta etapa de desenvolvemento; pero, ao mesmo tempo, continúan sendo moi sensibles ás influencias do seu grupo. Pódese dicir que os nenos necesitan o grupo para comprender o seu mundo e requiren de estímulos suficientes para exteriorizar de forma controlada a súa afectividade.

Desenvolvemento intelectual.

Os nenos e nenas desta idade teñen unha visión máis obxectiva da realidade e alcanzan maior capacidade de operar cos sistemas de símbolos da linguaxe, as matemáticas e a vida social. Adquiriron mecanismos mentais que os distancian do mundo dos obxectos

directamente percibidos e das accións concretas sobre eses obxectos. No seu lugar,

agora poden operar con símbolos, aínda que, sen dúbida, necesitan axuda para realizar estas operacións; ademais, empezan a comprender que nunha situación dada interveñen e funcionan moitos factores, e tratan de separalos. En xeral, aos doce anos desenvólvese o dominio das operacións formais e dos razoamentos, que levan a identificar as consecuencias dos feitos ou a deducir novas ideas doutras xa coñecidas.

Esta área, as matemáticas é unha das áreas troncais establecidas na LOMCE. Poderíamos definir as matemáticas como *“un conxunto de saberes asociados aos números e ás formas, que permiten a análise de distintas situacións reais”*. Por eso consideramos fundamental centrar o traballo nesta área na propia experiencia do alumno partindo sempre de situacións concretas da vida cotidiá para pouco a pouco ir xeralizando ata acadar a resolución de situacións problemáticas máis complexas.

A área impartirase nun contexto sociocultural medio, no que, en xeral podemos contar co apoio e cooperación das familias. A área impartirase en lingua castelá nun ambiente sociolingüístico familiar tamén castelá.

Os contidos están organizados en cinco grandes bloques:

1. Procesos, métodos e actitudes en matemáticas.
2. Números. Medida.
3. Xeometría.
4. Estatística e probabilidade.

Estes catro bloques teñen en común o punto fundamental desta área, a resolución de problemas, na que para chegar á súa solución trabállanse antes moitos aspectos fundamentais: lectura, comprensión, planificación, estratexias de resolución...

Para o desenvolvemento deste currículo dividiremos a materia en unidades didácticas que serán repartidas ao longo das tres avaliacións. O bloque primeiro, (procesos, métodos e actitudes matemáticas) estará presente en todas as unidades didácticas do mesmo xeito que a resolución de problemas.

2. OBXETIVOS E COMPETENCIAS CLAVE

A educación primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e nas nenas as capacidades que lles permitan:

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.
- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.
- g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser quen de aplicarlos ás situacións da súa vida cotiá.
- h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.

- i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- j) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.

- k) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o das demais persoas, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

- l) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.

- m) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo-sexual.

- n) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.

- o) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

As competencias clave do currículo serán as seguintes:

- a) Comunicación lingüística (CCL).

- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).

- c) Competencia dixital (CD).

- d) Aprender a aprender (CAA).
- e) Competencias sociais e cívicas (CSC).
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- g) Conciencia e expresións culturais (CCEC).

3. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

BLOQUE 1. PROCESOS, MÉTODOS E ACTITUDES EN MATEMÁTICAS				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Proposta de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Describir e analizar situacións de cambio para encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.1.1. Identifica patróns, regularidades e leis matemáticas en situacións de cambio, en contextos numéricos, xeométricos e funcionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Achegamento ao método do traballo científico mediante o estudo dalgunhas das súas características e a súa práctica en situacións sinxelas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Coñecer algunhas características do método do traballo científico en contextos de situacións problemáticas a resolver. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.2.1. Realiza estimacións sobre os resultados esperados e contrasta a súa validez valorando as vantaxes e os inconvenientes do seu uso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes apropiadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao traballo matemático. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.3.1. Distingue entre problemas e exercicios e aplica as estratexias idóneas para cada caso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CSIEE ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.3.2. Inicia a formulación de preguntas e na busca de respostas apropiadas, tanto no estudo dos conceptos coma na resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para obter información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas e presentar resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Superar bloqueos e inseguridades ante resolución de situacións descoñecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.4.1. Toma decisións nos procesos de resolucións de problemas valorando as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CSIEE

	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes apropiadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Reflexionar sobre as decisións tomadas, aprendendo para situacións semellantes futuras. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB1.5.1. Iníciase na reflexión sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolto, valorando as ideas claves, aprendendo para situacións futuras. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CSIEE
BLOQUE 2. NÚMEROS				
OBJECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> b e g h 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Números enteiros, decimais e fraccións. B2.2. A numeración romana. B2.3. Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números. B2.4. Nome e grafía dos números de máis de seis cifras. B2.5. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas etc. B2.6. O sistema de numeración decimal: valor de posición das cifras. B2.7. O número decimal: décimas, centésimas e milésimas. B2.8. Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica. B2.9. Os números decimais: valor de posición. B2.10. Ordenación de conxuntos de números de distinto tipo. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Ler, escribir e ordenar utilizando razoamentos apropiados, distintos tipos de números (romanos, naturais, fraccións e decimais ata as milésimas). 	<ul style="list-style-type: none"> MTB2.1.1. Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión das datas. MTB2.1.2. Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CCEC CMCT CAA CCL
<ul style="list-style-type: none"> b e g 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor, en situacións da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB2.2.1. Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas). 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CCL

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas etc. ▪ B2.11. Concepto de fracción como relación entre as partes do todo. ▪ B2.8. Fraccións propias e impropias. Número mixto. Representación gráfica. ▪ B2.9. Os números decimais: valor de posición. ▪ B2.12. Redondeo de números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima. ▪ B2.13. Redondeo de números naturais á decenas, centenas e millares. 		<p>as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.</p>	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.2.2. Ordena números enteiros, decimais e fraccións básicas por comparación, representación na recta numérica e transformación duns noutros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.14. Fraccións equivalentes, redución de dúas ou máis fraccións a común denominador. ▪ B2.12. Redondeo de números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima. ▪ B2.15. Relación entre fracción e número decimal, aplicación á ordenación de fraccións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Realizar operacións e cálculos numéricos mediante diferentes procedementos, incluído o cálculo mental, facendo referencia implícita ás propiedades das operacións, en situación de resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.3.1. Reduce dúas ou máis fraccións a común denominador e calcula fraccións equivalentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.3.2. Redondea números decimais á décima, centésima ou milésima máis próxima. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.3.3. Ordena fraccións aplicando á relación entre fracción e número decimal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16. Estimación de resultados. ▪ B2.17. Comprobación de resultados mediante estratexias aritméticas. ▪ B2.18. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Utilizar os números enteiros, decimais e fraccionarios para interpretar e intercambiar información en contextos da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.4.1. Opera cos números coñecendo a xerarquía das operacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.4.2. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles, identificándolos e utilizándolos como operadores na interpretación 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL

			e resolución de problemas.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.4.3. Estima e comproba resultados mediante diferentes estratexias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.19. Operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división. ▪ B2.20. Identificación e uso dos termos propios da división. ▪ B2.21. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. ▪ B2.22. Operacións con fraccións. ▪ B2.23. Operacións con números decimais. ▪ B2.24. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Operar cos números tendo en conta a xerarquía nas operacións, aplicando as propiedades destas, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se utilizan segundo a natureza do cálculo que se realizará (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación, calculadora), usando o máis adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.5.1. Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.5.2. Realiza operacións con números decimais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16. Estimación de resultados. ▪ B2.24. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. ▪ B2.25. Automatización de algoritmos. ▪ B2.26. Descomposición de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa. ▪ B2.27. Descomposición de números naturais atendendo o valor de posición das súas cifras. ▪ B2.28. Construción de series ascendentes e descendentes. ▪ B2.29. Obtención dos primeiros múltiplos dun número dado. ▪ B2.30. Obtención de todos os divisores de calquera número menor 100. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Coñecer, utilizar e automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.1. Emprega e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións cotiás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.2. Descompón de forma aditiva e de forma aditivo-multiplicativa, números menores de un millón, atendendo o valor de posición das súas cifras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.3. Identifica múltiplos e divisores empregando as táboas de multiplicar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.31. Descomposición de números decimais atendendo o valor de posición das súascifras. ▪ B2.32. Elaboración e uso de estratexias de cálculo mental. ▪ B2.33. Utilización da calculadora. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.4. Calcula os primeiros múltiplos dun número dado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.5. Calcula todos os divisores de calquera número menor de 100. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.6. Calcula o mcm e omcd. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.7. Descompón números decimais atendendo o valor de posición das súascifras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.8. Elabora e emprega estratexias de cálculo mental. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.6.9. Estima e redondea o resultado de un cálculo valorando a resposta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.17. Comprobación de resultados mediante estratexias aritméticas. ▪ B2.34. Resolución de problemas da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.7.1. Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos traballados, empregando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construindo, argumentando e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia do seu uso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.7.2. Reflexiona sobre o procedemento aplicado á resolución de problemas: revisando as operacións empregadas, as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL

			<p>unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolvelo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
BLOQUE 3. MEDIDA				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Elección da unidade máis axeitada para a expresión dunha medida. ▪ B3.2. Realización de medicións. ▪ B3.3. Estimación de lonxitudes, capacidades, masas e superficies de obxectos e espazos coñecidos; elección da unidade e dos instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Escoller os instrumentos de medida máis pertinentes en cada caso, estimando a medida de magnitudes de lonxitude, capacidade, masa e tempo facendo previsións razoables. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.1.1. Estima lonxitudes, capacidades, masas e superficies; elixindo a unidade e os instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.1.2. Mide con instrumentos, utilizando estratexias e unidades convencionais e non convencionais, elixindo a unidade máis axeitada para a expresión dunha medida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Comparación e ordenación de medidas dunha mesma magnitude. ▪ B3.5. Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada. ▪ B3.6. Comparación de superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición. ▪ B3.7. Sumar e restar medidas de lonxitude, capacidade, masa, superficie e volume. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Operar con diferentes medidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.2.1. Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade, masa e superficie en forma simple dando resultado na unidade determinada de antemán. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.2.2. Expresa en forma simple a medición da lonxitude, capacidade ou masa dada en forma complexa e viceversa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.2.3. Compara e ordena medidas dunha mesma magnitude. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.2.4. Compara superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Unidades de medida do tempo e a súa relación. ▪ B3.9. Equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos. ▪ B3.10. Lectura en reloxos analóxicos e dixitais. ▪ B3.11. Cálculos con medidas temporais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Coñecer as unidades de medida do tempo e a súa relación, utilizándoas para resolver problemas da vida diaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.3.1. Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.12. O sistema sexagesimal. ▪ B3.13. O ángulo como unidade de medida dun ángulo. Medida de ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Coñecer o sistema sexagesimal para realizar cálculos con medidas angulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.4.1. Identifica o ángulo como medida dun xiro ou abertura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.4.2. Mide ángulos usando instrumentos convencionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.14. Resolución de problemas de medida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Identificar e resolver problemas da vida cotiá adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.5.1. Resolve problemas de medida, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios...), creando conxecturas, construíndo, argumentando... e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CSIEE
BLOQUE 4. XEOMETRÍA				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Posicións relativas de rectas e circunferencias. ▪ B4.2. Ángulos en distintas posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Utilizar as nocións xeométricas de paralelismo, perpendicularidade, simetría, xeometría, perímetro e superficie para describir e comprender 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.1.1. Identifica e representa ángulos en diferentes posicións: consecutivos, adxacentes, opostos polo vértice... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT

	<p>vértice...</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Sistema de coordenadas cartesianas. Descrición de posicións e movementos. ▪ B4.4..A representación elemental do espazo, escalas e gráficas sinxelas. 	situacións da vida cotiá.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.1.2. Traza unha figura plana simétrica doutra respecto d'outra eixe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.1.3. Realiza ampliacións e reducións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Formas planas e espaciais: figuras planas: elementos, relación e clasificación. ▪ B4.6. Clasificación de triángulos atendendo aos seus lados e os seus ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Comprender o método de calcular a área dun paralelogramo, triángulo, trapecio e rombo. Calcular a área de figuras planas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.2.1. Calcula a área e o perímetro de: rectángulo, cadrado e triángulo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.2.2. Aplica os conceptos de perímetro e superficie de figuras para a realización de cálculos sobre planos e espazos reais e para interpretar situacións da vida diaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Clasificación de cuadriláteros atendendo ao paralelismo dos seus lados. Clasificación dos paralelepípedos. ▪ B4.8. Concaidade e convexidade de figuras planas. ▪ B4.9. A circunferencia e o círculo. Elementos básicos: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Utilizar as propiedades das figuras planas para resolver problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.3.1. Identifica e diferencia os elementos básicos da circunferencia e círculo: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.3.2. Utiliza a composición e descomposición para formar figuras planas e corpos xeométricos a partir doutras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.10. Resolución de problemas de xeometría relacionados coa vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Identificar, resolver problemas da vida cotiá axeitados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.4.1. Resolve problemas xeométricos que impliquen dominio dos contidos traballados, utilizando estratexias heurísticas de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando, etomando 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE

		problemas.	decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB4.4.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e propoñendo outras formas de resolvelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
BLOQUE 5. ESTADÍSTICA E PROBABILIDADE				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Construción de táboas de frecuencias absolutas e relativas. ▪ B5.2. Iniciación intuitiva ás medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango. ▪ B5.3. Realización e interpretación de gráficas sinxelas: diagramas de barras, poligonais e sectoriais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Realizar, ler e interpretar representacións gráficas dun conxunto de datos relativos ao contorno inmediato. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.1.1. Aplica de forma intuitiva a situacións familiares as medidas de centralización: a media aritmética, a moda e o rango. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.1.2. Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos: diagramas de barras, poligonais e sectoriais, con datos obtidos de situacións moi próximas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Análise crítica das informacións que se presentan mediante gráficas estadísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Facer estimacións baseadas na experiencia sobre o resultado (posible, imposible, seguro, máis ou menos probable) de situacións sinxelas nas que interveña o azar e comprobar o dito resultado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.2.1. Realiza análise crítica e argumentada sobre as informacións que se presentan mediante gráficas estadísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Carácter aleatorio dalgunhas experiencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Observar e constatar que hai sucesos imposibles, sucesos que con 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.3.1. Identifica situacións de carácter aleatorio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g 		<p>case toda seguridade prodúcense ou que se repiten, sendo máis ou menos probable esta repetición.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.3.2. Realiza conxecturas e estimacións sobre algúns xogos (moedas, dados, cartas, loterías...). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Iniciación intuitiva ao cálculo da probabilidade d un suceso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Identificar e resolver problemas da vida cotiá axeitados ao seu nivel, establecer conexións entre a realidade e as matemáticas e valorar a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.4.1. Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos propios da estatística e probabilidade, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios...), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as consecuencias destas e a conveniencia da súa utilización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB5.4.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e propoñendo outras formas de resolvelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSIEE

4. MÍNIMOS ESIXIBLES

MTB1.4.1. Toma decisións nos procesos de resolucións de problemas valorando as consecuencias destas e a súa conveniencia pola súa sinxeleza e utilidade.

MTB1.5.1. Iníciase na reflexión sobre os problemas resoltos e os procesos desenvolvidos, valorando as ideas claves, aprendendo para situacións futuras semellantes.

MTB2.1.2. Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.

MTB2.2.1. Interpreta en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as milésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras.

MTB2.4.2. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reais, establecendo equivalencias entre eles, identificándoos e utilizándoos como operadores na interpretación e resolución de problemas.

MTB2.4.3. Estima e comproba resultados mediante diferentes estratexias.

MTB2.5.1. Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador. Calcula o produto dunha fracción por un número.

MTB2.5.2. Realiza operacións con números decimais.

MTB2.6.8. Elabora e emprega estratexias de cálculo mental.

MTB2.6.9. Estima e redondea o resultado dun cálculo valorando a resposta.

MTB2.7.1. Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos traballados, empregando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia do seu uso.

MTB3.1.1. Estima lonxitudes, capacidades, masas e superficies; elixindo a unidade e os instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada.

MTB3.1.2. Mide con instrumentos, utilizando estratexias e unidades convencionais e non convencionais, elixindo a unidade máis adecuada para a expresión dunha medida.

MTB3.2.1. Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade, masa e superficie en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán.

MTB3.2.3. Compara e ordena medidas dunha mesma magnitude.

MTB3.2.4. Compara superficies de figuras planas por superposición, descomposición e medición.

MTB3.3.1. Realiza equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos.

MTB3.4.1. Identifica o ángulo como medida dun xiro ou abertura.

MTB3.4.2. Mide ángulos usando instrumentos convencionais.

MTB4.2.1. Calcula a área e o perímetro de: rectángulo, cadrado e triángulo.

MTB4.2.2. Aplica os conceptos de perímetro e superficie de figuras para a realización de cálculos sobre planos e espazos reais e para interpretar situacións da vida diaria.

MTB4.3.1. Identifica e diferencia os elementos básicos da circunferencia e círculo: centro, raio, diámetro, corda, arco, tanxente e sector circular.

MTB4.3.2. Utiliza a composición e descomposición para formar figuras planas e corpos xeométricos a partir doutras.

MTB4.4.1. Resolve problemas xeométricos que impliquen dominio dos contidos traballados, utilizando estratexias heurísticas de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando, e tomando decisións, valorando as súas consecuencias e a conveniencia da súa utilización.

MTB5.1.2. Realiza e interpreta gráficos moi sinxelos: diagramas de barras, poligonais e sectoriais, con datos obtidos de situacións moi próximas.

MTB5.4.1. Resolve problemas que impliquen dominio dos contidos propios da estatística e probabilidade, utilizando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios...), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións, valorando as consecuencias destas e a conveniencia da súa utilización.

5. AVALIACIÓN

Tendo en conta que a avaliación neste nivel, debe ser continua e global, segundo a actual normativa, delimitárenos a mesma, a través dos seguintes aspectos:

5.1 Avaliación Inicial

5.2 Procedementos e instrumentos de avaliación

5.3 Criterios de cualificación

5.4 Medidas de Atención a Diversidade

5.1 AVALIACIÓN INICIAL

Na primeira semana de clase realizarase unha proba escrita que servirá de referencia para o desenvolvemento do currículo e para valorar o nivel en:

- Numeración
- Cálculo
- Problemas
- Xeometría

5.2 PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, informando por escrito ao alumno e aos pais das cualificacións obtidas. A asignatura dividirase en temas ou unidades didácticas que se repartirán ao longo das tres avaliacións.

Os procedementos serán variados e descritivos para facilitar a información do progreso nesta área e as

competencias básicas, utilizando os seguintes instrumentos:

ESCRITOS

- Revisión de cadernos e traballos individuais realizados polos alumnos/as na aula
- Traballos en equipo.
- Probas escritas.
- Realización de tarefas extraescolares.
- Observación sistemática.
- Probas realizadas nas tabletas dixitais.

ORAIS

- Probas orais
- A resposta das preguntas diarias orais da clase
- Postas en común
- Entrevistas.
- Exposicións orais.

OBSERVACIÓN DIRECTA E SISTEMÁTICA

- Listaxes de control
- Ficha de rexistro individual
- Rexistros de incidencias
- Rexistros anecdóticos persoais.
- Seguimento personalizado no programa SNAPPET no ordenador.
- Actividades na Aula Virtual.

OUTROS

- Autoavaliación
- Rúbricas da programación docente
- Aqueles outros que poidan considerarse.

As probas escritas realizaranse preferentemente por contidos, cada tema ou cada dous; segundo a dificultade da materia traballada. Serán variadas, poderán abarcar exercicios dos diferentes apartados ou en máis dunha sesión, por apartados (cálculo, resolución de problemas ...) segundo a dificultade do tema. En cada trimestre realizaránse varias probas

Valoraranse nunha escala do 1 ao 10 considerándose que non superou a materia se non acada a cualificación de 5.

5.3 CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Os criterios de cualificación serán fundamentais para valorar o grao de adquisición das competencias básicas e os obxectivos fixados.

Adoptamos os seguintes **CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN**:

CRITERIOS	
<ul style="list-style-type: none"> - Valoración aprendizaxe dos contidos. - Valoración dos procesos seguidos edos resultados. - Orde, limpeza e estrutura do traballo presentado. - Valoración do tempo de realización. <p style="text-align: center;">80 %</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Probas escritas: cuestionarios, probas obxectivas, interpretación datos (gráficos,...) • Probas orais • Expresión oral do procedemento seguido ao resolver unha actividade • Rúbricas en aspectos fundamentais (comprensión, expresión) .....
<ul style="list-style-type: none"> - Realización axeitada do traballo na casa - Orde e limpeza na realización das actividades no caderno - Interese e esforzo persoal <p style="text-align: center;">10 %</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Caderno de clase • Caderno de control de tarefas • Valoración de traballos específicos • Fichas • Outros.....
<ul style="list-style-type: none"> - Traballo autónomo e cooperativo na aula e noutros espazos. - Valoración tempo de realización - Iniciativa na realización de actividades en equipo - Capacidade de traballo 	<ul style="list-style-type: none"> • Caderno de clase • Caderno de control de tarefas • Valoración de traballos específicos • Fichas • Rexistro de actitude, participación activa, atención e concentración, cumprimento das normas, respecto tumos de palabra, etc...)

<p>cooperativo</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valoración de actitudes na aula - Atención, interese e esforzo - Comportamento na aula. <p style="text-align: center;">10%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Observación diaria e sistemática na aula. • Expresión oral do procedemento seguido ao resolver unha actividade • Rexistro de actividades • Cálculo mental . • Respecta as quendas e as opinión dos compañeiros • Grao de comunicación cos compañeiros nos traballos en equipo. • Exposicións orais individuais e en equipo. • Outros.....
--	--

5.4 ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Terase en conta a atención á diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, de intereses e capacidades dos alumnos:

- **ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA):** Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de forma máis pautada, con maior apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte do alumnado.
- **COMPETENCIAS e INTELIXENCIAS MÚLTIPLES:** Contémplase a diversidade de estilos cognitivos e de intelixencias en aprendizaxes coa lectura, co movemento, coa representación plástica, coadramatización...
- **PLANS INDIVIDUAIS** dirixidos a alumnos que o requiren (estranxeiros, necesidades educativas especiais...)
- **CON FICHAS DE REFORZO E/OU AMPLIACIÓN**
- **ACTIVIDADES MULTINIVEL:** Posibilita que os alumnos atopen, respecto ao desenvolvemento dun contido, actividades que se axustan ao seu nivel de competencia curricular, aos seus intereses, habilidades e motivacións.
- **ENSINO TITORADO.**

- TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.
- LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.

6. METODOLOXÍA.

A área de Matemáticas pretende iniciar aos alumnos na capacidade de enfrontarse con éxito a situacións nas que interveñan os números e as súas relacións, permitindo obter información efectiva, directamente ou a través da comparación, a estimación e o cálculo mental ou escrito.

O ensino desta área será eminentemente experimental, os contidos de aprendizaxe deben tomar como referencia o que resulta familiar e próximo e deben abordarse en contextos de resolución de problemas e de contraste de puntos de vista. As matemáticas deben aprenderse en contextos funcionais relacionados coa vida diaria para adquirir progresivamente coñecementos máis complexos a partir das experiencias e os coñecementos previos.

Estanse a aproveitar todas as ocasións da actividade diaria para o mellor entendemento dos diferentes contidos.

A resolución de problemas debe ser un dos eixes principais da actividade matemática, á vez que fonte e soporte principal da aprendizaxe, debido á gran cantidade de capacidades básicas necesarias para a súa resolución e á importancia do seu desenvolvemento. Así pois, a resolución de problemas convértese no eixe vertebrador de todos os contidos do área, ao abordalos de forma relacionada e cíclica. A integración das competencias e intelixencias múltiples no área supón insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e poñer en práctica estratexias didácticas que consideren as diferentes posibilidades de adquisición do alumno/a. Isto conséguese:

1. Nas actividade ao final de cada unidade didáctica.
2. Nas tarefas integradas de cada unidade didáctica.
3. Nas actividades competenciais
4. Nos proxectos específicos trimestrais.

É a través destes proxectos que os alumnos poden desenvolver as súas capacidades en torno á planificación do traballo, a selección dun tema de interese, dos contidos e dos materiais que se van a utilizar, e en relación coa elaboración e a presentación do proxecto, o seu corrección e, finalmente, a exposición, todo baixo un prisma de colaboración e intercambio entre iguais. En definitiva, predomina o traballo cooperativo que permite desenvolver a capacidade de discusión, a comunicación, o intercambio de ideas, o respecto e a comprensión das opinións alleas, e a reflexión sobre as ideas propias, sen esquecer a súa responsabilidade e a do equipo.

Á hora de avaliarr, a rúbrica de avaliación convértese nun instrumento ou guía para o profesor/a de unha serie de criterios avaliáveis de coñecementos e competencias, en distintos grados de consecución, logrados polo alumno/a.

O uso das TIC é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, xa que nos permite motivar ao alumno, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova

aprendizaxe con contextos reais, facilitar a transferencia, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento.

A metodoloxía proposta promove a construción de aprendizaxes significativas a partir de secuencias de adquisición de coñecementos que suscitan:

- Evocación de coñecementos previos para abordar os novos contidos.
- Progresiva e coidada incorporación de novos contidos, a través de exemplos extraídos de situacións cotiás e contextualizadas para o alumno/a de Quinto Curso, que favorecen a súa comprensión. Isto posibilita a transferencia de aprendizaxes á vida cotiá, conectando coa adquisición das competencias propias da materia.
- Exercicios e actividades diversificadas que contemplan competencias e intelixencias múltiples: traballo individual e en grupo, traballo cooperativo en proxectos, tarefas integradas, uso das TIC (programa SNAPPET) e actividades e experiencias que traballan contidos fundamentais. Ademais da Aula Virtual. Están secuenciados por niveis de dificultade, abordan diversidade de estilos cognitivos e intelixencias e facilitan a adquisición de competencias a todo o alumnado.

7. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Libro dixital
- Recursos educativos (Internet).
- Aula virtual.
- Ordenador.
- Encerado dixital.
- Tabletas dixitais do programa personalizado SNAPPET.

8. CONTRIBUCIÓN AOS PROXECTOS DO CENTRO

8.1. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR

Lectura

- Lectura do libro de texto.
- Outros textos escritos: curtos, de tipoloxía diferente (informativo, descritivo, contos, poemas...).
- Textos en soporte dixital (Internet e aplicacións informáticas, lectura en pantalla).
- Textos orais complementados e acompañados de imaxes ou audios.

Expresión

- Exposición oral e escrita en traballos individuais, actividades en grupo, en razoamentos ou intervencións: planificación, redacción, revisión.

- Expresión oral e escrita das aprendizaxes, utilizando un vocabulario preciso.
- Expresión escrita en soporte papel e en pantalla.

8.2. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LINGÜÍSTICO

SITUACIÓN DO ALUMNADO DE 5º DE PRIMARIA

O alumnado de 5º de primaria é maioritariamente castelán falante. Teñen o castelán como lingua inicial e como lingua habitual.

LINGUA DO ENSINO NESTA ÁREA

Segundo recolle o proxecto lingüístico do noso centro e tal e como establece o Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo non ensino non universitario de Galicia a área de matemáticas será impartida en lingua castelá, o cal non implica que vaiamos ampliando o noso vocabulario na segunda lingua cooficial da nosa comunidade sobre todo na implicación das actividades complementarias comúns a todo o centro cuxo fin é o fomento do uso do galego (Magosto, Letras galegas, Entroido...)

8.3 ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

1. O COIDADADO DA PERSOA:

- Procuraremos acadar nos nosos alumnos o **benestar emocional**.
- Traballaremos a **educación en valores**: segundo os temas especificados anteriormente.
- Prestaremos especial **atención á diversidade** entendendo a diferenza coma un valor. Realizaranse fichas de reforzo e ampliación de cada unha das unidades.
- O alumnado deberá acudir ao centro en condicións axeitadas de hixiene, coa debida puntualidade e coas súas tarefas feitas

2.O COIDADADO DO ENTORNO:

- Buscamos unha escola aberta e integrada no entorno
- Procuraremos ter un entorno físico agradable:
- Traballaranse a normas:
  - De funcionamento da aula:
    - Cumprimento das normas xerais da aula
    - Orden e limpeza na realización das tarefas.
    - Orden e colocación do seu material e das mesas.
  - De funcionamento doutras dependencias:
    - Informática e biblioteca

3.O COIDADADO DAS RELACIÓNS:

- Coas familias: Entrevistas persoais con cada unha das familias.
- Entre todo o persoal do centro e, en especial entre o profesorado e o alumnado é necesario levar a cabo:

Un labor titorial para:

- Establecer entre todos unhas normas fundamentais de aula.
- Acadar unha cohesión de todo o grupo.

8.4 ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN ÁS ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

- Actividades de animación lectora
- Dedicación dun día á semana na “hora de ler” a practicar o cálculo mental
- Utilización de libros de retos e curiosidades matemáticas da biblioteca
- Utilización de material e xogos matemáticos da ludoteca do centro
- Utilización de xogos de inxenio.

Utilización do tangram, medidas de capacidade, peso, m^2 con sus 100 dm^2 , corpos xeométricos, diferentes tipos de fraccións e pizarras magnéticas para a súa demostración

9. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.		
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinidade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.		
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.		
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.		
	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.		

Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e ás familias	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.		
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: <ul style="list-style-type: none"> • Aos alumnos. • Ás familias. 		
Utilización de medidas para a atención á diversidade	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.		
	Ofreceuse resposta ás diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.		
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.		
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo aos informes psicopedagóxicos.		

PROGRAMACIÓN DE LENGUA CASTELLANA

5º EDUCACIÓN PRIMARIA

ÍNDICE

1. Introducción y contextualización
2. Objetivos de la Educación Primaria
3. Competencias clave
4. Obxetivos, contenidos, criterios de evaluación y estándares de aprendizaje
5. Enseñanzas transversales
6. Mínimos exigibles
7. Evaluación inicial
8. Procedimientos e instrumentos de evaluación y Criterios de calificación
9. Metodología
10. Organización de espacios
11. Materiales y recursos didácticos
12. Atención a la diversidad
13. Incorporación de las TIC

14. Acciones de contribución al proyecto lector del centro
15. Acciones de contribución al proyecto lingüístico del centro
16. Acciones de contribución al plan de convivencia del centro.
17. Actividades complementarias y extraescolares
18. Evaluación de la programación.

1. INTRODUCCIÓN Y CONTEXTUALIZACIÓN

O noso centro atópase situado no concello de Cambre, na parroquia de O Temple, a única parroquia costeira do concello, xa que está ubicada a carón da Ría do Burgo. Está encadrado, polo tanto, na área metropolitana da cidade de A Coruña. Está comunicada coa cidade (a 8 km.) por unha autoestrada e unha estrada nacional. É obvio que esta circunstancia condiciona en gran medida a súa densidade de poboación - a máis elevada do concello-, a idade media da mesma - ó redor dos 36 anos- e as características socio-económicas da mesma - clase media e cada vez cunha maior porcentaxe de poboación inmigrante-. A maioría das familias ten un ou dous fillos, e traballan principalmente no sector terciario, aínda que proceden, en moitas ocasións, do medio rural.

O centro ten actualmente aproximadamente 450 alumnos repartidos en 18 aulas (6 de Ed. Infantil e 12 de Ed. Primaria).. O número de profesores é de 30.

Os alumnos

O período de idade comprendido entre os dez e os doce anos, que se corresponde co terceiro ciclo de Educación Primaria, caracterízase por unha serie de trazos evolutivos que afectan o desenvolvemento socioafectivo e intelectual dos nenos e nenas.

Desenvolvemento socioafectivo.

Os nenos e nenas revelan unha autonomía e unha autodeterminación que ata agora non mostraran e que constitúe un dos trazos esenciais desta etapa de desenvolvemento; pero, ao mesmo tempo, continúan sendo moi sensibles ás influencias do seu grupo. Pódese dicir que os nenos necesitan o grupo para comprender o seu mundo e requiren de estímulos suficientes para exteriorizar de forma controlada a súa afectividade.

Desenvolvemento intelectual.

Os nenos e nenas desta idade teñen unha visión máis obxectiva da realidade e alcanzan maior capacidade de operar cos sistemas de símbolos da linguaxe, as matemáticas e a vida social.

Adquiriron mecanismos mentais que os distancian do mundo dos obxectos directamente percibidos e das accións concretas sobre eses obxectos. No seu lugar, agora poden operar con símbolos, aínda que, sen dúbida, necesitan axuda para realizar estas operacións; ademais, empezan a comprender que nunha situación dada interveñen e funcionan moitos factores, e tratan de separalos. En xeral, aos doce anos desenvólvese o dominio das operacións formais e dos razoamentos, que levan a identificar as consecuencias dos feitos ou a deducir novas ideas doutras xa coñecidas.

En este contexto iniciamos la programación de esta área de Lengua Castellana y Literatura cuyo objetivo es el desarrollo de la competencia comunicativa aportándole al alumno los conocimientos necesarios para desenvolverse en cualquier situación comunicativa, Para llevar a cabo esto nos centraremos en dos procesos: por un lado, la comprensión y expresión oral; y por otro, la comprensión y expresión escrita.

El área está dividida en cinco bloques:

- **Bloque 1.** Comunicación oral: hablar y escuchar.
- **Bloque 2.** Comunicación escrita: leer.
- **Bloque 3.** Comunicación escrita: escribir.
- **Bloque 4.** Conocimiento de la lengua.
- **Bloque 5.** Educación literaria.

Para el desenvolvimiento de este currículo dividiremos la materia en unidades didácticas que serán repartidas a lo largo de las tres evaluaciones. En cada una de las unidades serán tratados aspectos de todos los bloques.

2.- OBJETIVOS DE LA EDUCACIÓN PRIMARIA

La educación primaria contribuirá a desarrollar en los niños y en las niñas las capacidades que les permitan:

- a) Conocer y apreciar los valores y las normas de convivencia, aprender a obrar de acuerdo con ellas, prepararse para el ejercicio activo de la ciudadanía y respetar los derechos humanos, así como el pluralismo propio de una sociedad democrática.

- b) Desarrollar hábitos de trabajo individual y de equipo, de esfuerzo y de responsabilidad en el estudio, así como actitudes de confianza en sí mismo, sentido crítico, iniciativa personal, curiosidad, interés y creatividad en el aprendizaje, y espíritu emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para la prevención y para la resolución pacífica de conflictos que les permitan desarrollarse con autonomía en el ámbito familiar y doméstico, así como en los grupos sociales con los que se relacionan.
- d) Conocer, comprender y respetar las diferentes culturas y las diferencias entre las personas, la igualdad de derechos y oportunidades de hombres y mujeres y la no discriminación de personas con discapacidad ni por otros motivos.
- e) Conocer y utilizar de manera apropiada la lengua gallega y la lengua castellana, y desarrollar hábitos de lectura en ambas lenguas.
- f) Adquirir en, por lo menos, una lengua extranjera la competencia comunicativa básica que les permita expresar y comprender mensajes sencillos y desarrollarse en situaciones cotidianas.
- g) Desarrollar las competencias matemáticas básicas e iniciarse en la resolución de problemas que requieran la realización de operaciones elementales de cálculo, conocimientos geométricos y estimaciones, así como ser capaz de aplicarlos a las situaciones de su vida cotidiana.

- h) Conocer los aspectos fundamentales de las ciencias de la naturaleza, las ciencias sociales, la geografía, la historia y la cultura, con especial atención a los relacionados y vinculados con Galicia.
- i) Iniciarse en la utilización, para el aprendizaje, de las tecnologías de la información y de la comunicación, desarrollando un espíritu crítico ante los mensajes que reciben y elaboran.
- j) Utilizar diferentes representaciones y expresiones artísticas e iniciarse en la construcción de propuestas visuales y audiovisuales.
- k) Valorar la higiene y la salud, aceptar el propio cuerpo y los de las demás personas, respetar las diferencias y utilizar la educación física y el deporte como medios para favorecer el desenvolvimiento personal y social.
- l) Conocer y valorar los animales más próximos al ser humano y adoptar modos de comportamiento que favorezcan su cuidado.
- m) Desarrollar sus capacidades afectivas en todos los ámbitos de la personalidad y en sus relaciones con las demás personas, así como una actitud contraria a la violencia, a los prejuicios de cualquier tipo y a los estereotipos sexistas y de discriminación por cuestiones de diversidad afectivo-sexual.
- n) Fomentar la educación vial y actitudes de respeto que incidan en la prevención de los accidentes de tráfico.

- o) Conocer, apreciar y valorar las singularidades culturales, lingüísticas, físicas y sociales de Galicia, dando relevancia a las mujeres y hombres que realizaron aportaciones importantes a la cultura y a la sociedad gallegas.

3.- COMPETENCIAS CLAVE.

Las competencias clave del currículo serán las siguientes:

- a) Comunicación lingüística (CCL).
- b) Competencia matemática y competencias básicas en ciencia y tecnología (CMCT).
- c) Competencia digital (CD).
- d) Aprender a aprender (CAA).
- e) Competencias sociales y cívicas (CSC).
- f) Sentido de iniciativa y espíritu emprendedor (CSIEE).
- g) Conciencia y expresiones culturales (CCEC).

4. OBJETIVOS, CONTENIDOS, CRITERIOS DE EVALUACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE Y COMPETENCIAS CLAVE

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. HABLAR Y ESCUCHAR				
OBJETIVOS	CONTENIDOS	CRITERIOS DE EVALUACIÓN	ESTÁNDARES DE	COMPETENCIAS
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B.1.1. Estrategias y normas para el intercambio comunicativo,; participación; exposición clara; escucha; respeto al turno la de palabra; entonación adecuada; respeto por los sentimientos, experiencias, ideas, opiniones y conocimientos de los y de las demás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Participar en situaciones de comunicación, dirigidas o espontáneas, respetando las normas de la comunicación,; turno de palabra, escucha atenta e incorporación a las intervenciones de los y de las demás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.1.1. Emplea la lengua oral y ajusta los registros lingüísticos al grado de formalidad de los contextos en los que produce su discurso,; debates, exposiciones planificadas, conversaciones. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.1.2. Expresa ideas, pensamientos, opiniones, sentimientos y emociones con 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.1.3. Aplica las normas sociocomunicativas: escucha activa, espera turno, participación respetuosa, adecuación a la intervención de la persona interlocutora y normas básicas de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B.1.2. Comprensión y expresión de mensajes verbales y no verbales. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Reconocer la información verbal y no verbal de los discursos orales e integrarla en las producciones propias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.2.1. Emplea recursos lingüísticos y no lingüísticos para comunicarse en las interacciones orales, reconociendo el valor complementario y 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.2.2. Se expresa con una pronunciación y una dicción correctas: articulación, ritmo, entonación y volumen adecuados 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.2.3. Interpreta de forma global el sentido de elementos básicos del texto (léxico y 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Participación en situaciones de comunicación, espontáneas y dirigidas, utilizando un discurso ordenado y coherente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Expresarse de forma oral para satisfacer necesidades de comunicación en diferentes situaciones con vocabulario idóneo y estructura coherente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.3.1. Expresa sus propias ideas comprensiblemente, sustituyendo elementos básicos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.3.2. Participa activamente y con coherencia en la secuencia de sus ideas en diversas situaciones de comunicación: <ul style="list-style-type: none"> ▪ - diálogos ▪ -exposiciones orales siguiendo modelos y guiadas, con ayuda, cuando proceda, de las tecnologías de la información y comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.3.3. Participa activamente en las tareas de aula, cooperando en situación de aprendizaje compartido. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Deducción de las palabras por el contexto. Interés por la ampliación del vocabulario. Creación de redes semánticas sencillas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Hacer hipótesis sobre el significado de palabras a partir su contexto de uso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.4.1. Utiliza el vocabulario adecuado a su edad para expresarse con progresiva precisión en los diferentes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.4.2. Diferencia por el contexto el significado de correspondencia fonema-grafía 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Comprensión global y específica de textos orales de diversa tipología: atendiendo a la forma del mensaje (descriptivos, narrativos, dialogados, expositivos y argumentativos) y su intención comunicativa (informativos, literarios, prescriptivos y persuasivos). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Reconocer el tema y las ideas principales de los textos orales, e identificar ideas o valores no explícitos accesibles a su edad. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.5.1. Comprende de forma global la información general de textos orales de uso habitual, del ámbito escolar y social, identifica el tema y selecciona las ideas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.5.2. Reconoce la tipología de textos orales atendiendo a la forma del mensaje (descriptivos, narrativos, dialogados, expositivos y argumentativos) y su intención comunicativa (informativos, literarios, prescriptivos y 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

			<ul style="list-style-type: none"> LCB1.5.3. Responde preguntas correspondientes a la comprensión interpretativa. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCB1.5.4. Utiliza la información recogida para llevar a cabo diversas actividades en situación de aprendizaje individual o 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> b e 	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Reproducción de textos adecuados al nivel que estimulen su interés. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Memorizar y reproducir textos acomodados a su edad, sus gustos e intereses, utilizando con creatividad las distintas estrategias de comunicación oral. 	<ul style="list-style-type: none"> LCB1.6.1. Reproduce de memoria breves textos literarios o no literarios propios, acomodados a sus gustos e intereses. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CCEC
<ul style="list-style-type: none"> b e 	<ul style="list-style-type: none"> B1.7. Producción de textos orales según su tipología según los diferentes formatos e intenciones comunicativas. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.7. Producir textos orales breves y sencillos adecuados al nivel de los géneros más habituales imitando modelos, atendiendo a la forma del mensaje (descriptivos, narrativos, dialogados, expositivos y argumentativos) y su intención comunicativa (informativos, literarios, prescriptivos y persuasivos). 	<ul style="list-style-type: none"> LCB1.7.1. Elabora comprensiblemente textos orales del ámbito escolar y social y de diferente tipología, siguiendo una secuencia lineal, adecuados al nivel e imitando modelos diferentes 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> LCB1.7.1. Organiza y planifica el discurso acomodándose a los diferentes modos discursivos (narrar, exponer, describir, informarse, dialogar) 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> a b e 	<ul style="list-style-type: none"> B1.8. Estrategias para utilizar el lenguaje oral como instrumento de comunicación y aprendizaje: escuchar, recoger datos, preguntar. Participación en encuestas y entrevistas. Comentario oral y juicio personal. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.8. Utilizar de manera efectiva el lenguaje oral: escuchar, recoger datos, preguntar y repreguntar, participar en las encuestas y entrevistas y expresar oralmente con claridad el propio juicio personal, de acuerdo a su edad. 	<ul style="list-style-type: none"> LCB1.8.1. Emplea de manera efectiva el lenguaje oral para comunicarse y aprender: escucha activa, recogida de datos, pregunta y repregunta, para obtener información y verificar la 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> LCB1.8.2. Participa en encuestas y entrevistas, asegurándose mediante preguntas adecuadas, de la comprensión propia y por parte de la persona interlocutora. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> LCB1.8.3. Participa en debates 	<ul style="list-style-type: none"> CCL

			explicando sus opiniones e ideas, emitiendo juicios personales fundamentados sobre los temas y con la profundidad propia de su	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Estrategias para utilizar el lenguaje oral como instrumento de comunicación y aprendizaje: escuchar, recoger datos, preguntar. Participación en encuestas y entrevistas. Comentario oral y juicio personal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9. Valorar los medios de comunicación social como instrumento de aprendizaje y de acceso a informaciones y experiencias de otras personas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.9.1. Resume entrevistas, noticias y debates infantiles... procedentes de la radio, televisión y de la internet. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.9.2. Transforma en noticias hechos cotidianos próximos a su realidad, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB1.9.3. Realiza entrevistas y reportajes sobre temas de interés, según modelos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LEER

OBJETIVOS	CONTENIDOS	CRITERIOS DE EVALUACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Lectura en silencio y voz alta de distintos tipos de texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Leer, en voz alta y en silencio, diferentes textos, con fluidez y entonación adecuada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.1.1. Lee en voz alta diferentes tipos de textos apropiados a su edad con velocidad, fluidez y entonación adecuada 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.1.2. Lee en silencio con la velocidad de adecuada textos de diferente 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.1.3. Comprende información global y específica en textos de diferente tipología del ámbito escolar y social: 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.1.4. Resume textos leídos de diferente tipología y adecuados su edad, reflejando la estructura y destacando las 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Utilización de estrategias para la comprensión lectora de textos: consideración del título y de las ilustraciones. Identificación de palabras clave. Capítulos. Relectura. Anticipación de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Utilizar las estrategias de control del proceso lector (anticipación del significado, planteamiento de hipótesis, uso del diccionario, relectura). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.2.1. Utiliza el título y las ilustraciones para activar conocimientos previos sobre el tema, ayudándose de ellos para acceder más fácilmente al 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.2.3. Identifica las palabras clave de un texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

	hipótesis de significado y comprobación. Reconocimiento básico de la tipología textual.		<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.2.4. Formula hipótesis sobre el contenido del texto a partir del título y de las ilustraciones y esquemas que lo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.2.5. Relaciona la información con el contenido en los gráficos e ilustraciones y la relación con la información que aparece en el texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.2.6. Interpreta mapas conceptuales sencillos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL , CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Lectura habitual de diferentes textos como fuente de información, de deleite y de diversión. ▪ B2.4. Selección de libros según el 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Leer por propia iniciativa y con diferentes finalidades textos de tipología diversa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.3.1. Programa de manera autónoma un tiempo semanal para leer diferentes textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.3.2. Lee voluntariamente en función 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
	gusto personal.		sus gustos y finalidad personal.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSIEE
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Lectura de los libros establecidos en el Plan 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Uso de la biblioteca para la búsqueda de información y utilización de la misma como fuente de aprendizaje, información y ocio ▪ B2.7. Lecturas de los libros establecidos en el Plan lector. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Utilizar diferentes fuentes y soportes para seleccionar y recoger información, ampliar conocimientos y aplicarlos en los trabajos personales. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.4.1. Consulta en la biblioteca diferentes fuentes bibliográficas y textos de soporte informático para obtener información para realizar trabajos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.4.2. Localiza en la biblioteca de aula y centro lecturas idóneas a su gusto personal e intereses, aplicando las normas básicas de funcionamiento de la 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.4.3. Identifica el argumento de lecturas realizadas dando cuenta de algunas referencias bibliográficas: autor o autora, género. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.4. 4. Selecciona lecturas con criterio personal y manifiesta su opinión sobre los textos leídos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b , e. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Iniciación a la creación de la biblioteca personal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Muestra interés por mantener una biblioteca propia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.5.1. Cuida, conserva y organiza sus libros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Identificación y valoración crítica de los mensajes y valores transmitidos por el texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Identificar la estructura organizativa de diferentes textos leídos, centrándose en la interpretación de su intención y significado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LB2.6.1. Identifica la intención comunicativa de textos periodísticos y publicitarios. Diferencia entre 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.6.2. Interpreta el lenguaje figurado en textos publicitarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Utilización guiada de las Tecnologías de la Información y Comunicación para la búsqueda y tratamiento guiado de la 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Utilizar las Tecnologías de la Información y Comunicación para la búsqueda y tratamiento guiado de la información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB2.7.1. Utiliza las Tecnologías de la Información y Comunicación para la búsqueda y tratamiento guiado de la información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA. ESCRIBIR

OBJETIVOS	CONTENIDOS	CRITERIOS DE EVALUACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Producción de textos para comunicar conocimientos, experiencias y necesidades ▪ B3.2. Cohesión del texto: mantenimiento del tiempo verbal, puntuación, concordancia y sustituciones básicas. ▪ B3.3. Coherencia en las secuencias de ideas y hechos y en el mantenimiento del tema ▪ B3.4. Aplicación de las normas ortográficas. Acentuación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Producir textos según un modelo con diferentes intenciones comunicativas, con coherencia, aplicando las reglas ortográficas y cuidando la caligrafía, el orden y la presentación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.1.1. Escribe, en diferentes soportes, textos sencillos propios de la vida cotidiana y del ámbito social y escolar, atendiendo a la forma del mensaje (descriptivos, narrativos, dialogados, expositivos y argumentativos) y su intención comunicativa (informativos, literarios, prescriptivos y persuasivos): diarios, cartas, correos electrónicos, noticias, cuentos, folletos informativos y literarios, narraciones, textos científicos, anuncios publicitarios, reglamentos, recetas, instrucciones, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.1.2. Escribe textos organizando las ideas con cohesión básica y respetando las normas gramaticales y 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.1.3. Escribe, de forma creativa, diferentes tipos de textos adecuando el lenguaje a características del género. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCA ▪ CSIEE

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.1.4. Elabora un informe siguiendo un guión establecido que suponga la búsqueda, selección y organización de la información de textos de carácter científico, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.1.5. Presenta un informe, utilizando el soporte papel e informático, sobre situaciones sencillas, recogiendo información de diferentes fuentes (directas, libros, Internet), siguiendo un plan de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
			conclusiones.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.1.6. Presenta sus textos con caligrafía clara y limpieza. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Valoración de la propia producción escrita, así como de la producción escrita de sus 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Valorar su propia producción escrita, así como la producción escrita de sus 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.2.1. Valora su propia producción escrita, así como la producción escrita de sus 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Normas y estrategias para la producción de textos: planificación (función, destinatario, generación de ideas, estructura...) ▪ B3.7. Textualización en frases con secuencia lineal ▪ B3.8. Revisión y avance del texto. ▪ B3.9. Realización de dictados, interpretando previamente su contenido 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Aplicar todas las fases del proceso de escritura en la producción de textos escritos de distinta índole: planificación, textualización, revisión y reescritura, utilizando esquemas y mapas conceptuales, aplicando estrategias de tratamiento de la información, redactando sus textos con claridad, precisión y corrección y evaluando, con la ayuda de guías, las producciones propias y ajenas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.3.1. Aplica correctamente los signos de puntuación, las reglas de acentuación y ortográficas propias del nivel en sus textos escritos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.3.2. Reproduce textos dictados, después de identificar el sentido global y la información específica en 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.3.3. Emplea, de manera guiada y siguiendo modelos, estrategias de planificación, búsqueda y selección de la información: tomar notas, elaborar esquemas, guiones, borradores y 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB3.3.4. Redacta el texto y lo revisa para mejorarlo, utilizando borradores que muestran: la generación y selección de ideas, la revisión ortográfica y de la secuencia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE

			<ul style="list-style-type: none"> LCB3.3.5. Muestra en la evolución de sus escritos interés y esfuerzo por escribir correctamente de forma personal. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> y B3.10. 	<ul style="list-style-type: none"> Uso autónomo del diccionario, incorporando su consulta a sus hábitos de escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Utilizar de manera autónoma el diccionario 	<ul style="list-style-type: none"> LCB3.4.1. Utiliza habitualmente el diccionario, en diferentes soportes, en el proceso de escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
<ul style="list-style-type: none"> b e h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.11. Creación de textos utilizando el lenguaje verbal y no verbal con intención informativa: carteles 	<ul style="list-style-type: none"> B3.5. Elaborar proyectos individuales o colectivos sobre diferentes temas del área. 	<ul style="list-style-type: none"> LCB3.5.1. Elabora gráficas a partir de datos seleccionados y organizados procedentes de 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
<ul style="list-style-type: none"> i 	Anuncios. Cómic.		de consulta, periódicos, revistas	
			<ul style="list-style-type: none"> LCB3.5.2. Elabora con creatividad textos de su interés: cuentos, anuncios, rimas, canciones, cómics, carteles... haciendo ilustraciones y buscando imágenes digitales para facilitar su impresión o mejorar su presentación. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CAA CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> a d e 	<ul style="list-style-type: none"> B3.12. Uso del lenguaje no discriminatorio y respetuoso con diferencias 	<ul style="list-style-type: none"> B3.6. Favorecer a través del lenguaje la formación de un pensamiento crítico que impida discriminaciones y prejuicios. 	<ul style="list-style-type: none"> LCB3.6.1. Expresa, por escrito, utilizando de manera habitual, un lenguaje no sexista y respetuoso con las diferencias. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
<ul style="list-style-type: none"> b e i 	<ul style="list-style-type: none"> B3.13. Utilización guiada de las Tecnologías de la Información y la Comunicación de modo eficiente y responsable para presentar sus producciones. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.7. Utilizar las Tecnologías de la Información y la Comunicación de modo eficiente y responsable para presentar sus producciones. 	<ul style="list-style-type: none"> LCB3.7.1. Usa con ayuda Internet y las Tecnologías de la Información y la Comunicación para escribir, presentar e ilustrar los textos, buscar información, crear tablas y gráficas 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CD CAA
<ul style="list-style-type: none"> e 	<ul style="list-style-type: none"> B3.14. Producción de textos según el Plan de escritura del centro 	<ul style="list-style-type: none"> B3.8. Escribir los textos establecidos en el plan de escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> LCB3.8.1. Produce los textos establecidos en el plan de escritura acomodados a su edad 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA

BLOQUE 4. CONOCIMIENTO DE La LENGUA

OBJETIVOS	CONTENIDOS	CRITERIOS DE EVALUACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. La palabra ▪ B4.2. Reconocimiento de las distintas clases de palabras y explicación reflexiva de su uso en situaciones concretas de comunicación (nombre, verbo, adjetivo, preposición, adverbio, pronombres, artículos). Características y uso de cada clase de palabra. ▪ B4.3. Conjugación de los verbos regulares e irregulares más frecuentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Aplicar los conocimientos básicos sobre la estructura de la lengua, la gramática (categorías gramaticales), el vocabulario (formación y significado de las palabras y campos semánticos), así como las reglas de ortografía para favorecer una comunicación más eficaz. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.1.1. Conoce y reconoce categorías gramaticales por su función en la lengua: presentar al nombre, sustituir al nombre, expresar características del nombre, y expresar acciones o estados, enlazar o relacionar 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.1.2. Utiliza con corrección los tiempos simples y compuestos en las formas personales y no personales del modo indicativo y subjuntivo de todos los verbos al producir textos orales y escritos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.1.3. Diferencia familias de palabras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Reconocimiento de las distintas clases de palabras y explicación reflexiva de su uso en situaciones concretas de comunicación (nombre, verbo, adjetivo, preposición, adverbio, pronombres, artículos). Características y uso de cada clase de palabra. ▪ B4.4. Vocabulario. Frases hechas. Formación de sustantivos, adjetivos y verbos. Recursos derivativos: prefijos y sufijos en la formación de nombres, adjetivos y verbos ▪ B4.5. Reconocimiento y observación reflexiva de los constituyentes de la oración: la oración simple, sujeto y predicado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Desarrollar las destrezas y competencias lingüísticas a través del uso de la lengua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.2.1. Conoce, reconoce y usa sinónimos, antónimos, polisémicos, homófonos, frases hechas en su expresión oral y y 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.2.2. Reconoce palabras compuestas, prefijos y sufijos y crea palabras derivadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.2.3. Identifica y clasifica los diferentes tipos de palabras en un texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.2.4. Utiliza diversos conectores básicos entre oraciones en los textos orales y 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.2.5. Reconoce la oración 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

	<ul style="list-style-type: none"> B4.6. Reconocimiento y uso de algunos conectores textuales 		en textos sencillos y distingue sujeto y predicado.	
e	<ul style="list-style-type: none"> B4.7. Uso eficaz del diccionario para la ampliación de vocabulario y como consulta ortográfica y gramatical. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Sistematizar la adquisición de vocabulario a través de los textos. 	<ul style="list-style-type: none"> LCB4.3.1. Conoce la estructura del diccionario y lo usa, en diferentes soportes para buscar el significado de cualquier palabra (derivados, sinónimos etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
			<ul style="list-style-type: none"> LCB4.3.2. Selecciona la acepción correcta según el contexto de entre las varias que le ofrece el 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
			<ul style="list-style-type: none"> LCB4.3.3. Utiliza las normas ortográficas acomodadas al nivel y las aplica en sus producciones 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
y B4.8.	<ul style="list-style-type: none"> Clases de nombres: comunes, propios, individuales, colectivos, concretos y abstractos. B4.9. Ortografía: utilización de las reglas básicas de ortografía. Reglas de acentuación. Signos de puntuación. B4.10. Las relaciones gramaticales. Reconocimiento y explicación reflexiva de las relaciones que se establecen entre el sustantivo y el resto de los componentes del grupo nominal. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4. Desarrollar estrategias para mejorar la comprensión oral y escrita a través del conocimiento de la lengua 	<ul style="list-style-type: none"> LCB4.4.1. Señala las características que definen a las diferentes clases de palabras y nombres: clasificación y uso para construir un discurso sencillo en los diferentes tipos de producciones. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCB4.4.2. Utiliza correctamente las normas de concordancia de género y número en la expresión 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCB4.4.3. Aplica las normas de acentuación y clasifica las palabras de un texto. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCB4.4.4. Utiliza los signos de puntuación en sus producciones escritas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCB4.4.5. Aplica las normas del uso de la tilde en los textos de elaboración propia. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LCB4.4.6. Utiliza una sintaxis básica en las producciones 	<ul style="list-style-type: none"> CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.11. Utilización de material multimedia educativo y otros recursos didácticos a su alcance y propios de su edad. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Utilizar programas educativos digitales para realizar tareas y avanzar en el aprendizaje. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.5.1. Utiliza distintos programas educativos digitales y otros recursos didácticos a su alcance y propios de su edad, como apoyo y refuerzo de la 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.12. Las variedades de la lengua. ▪ B4.13. Conocimiento general de realidad plurilingüe de España y su valoración como fuente de enriquecimiento personal y como una muestra de la riqueza de nuestro patrimonio histórico y cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Valorar la variedad lingüística de España y del español como fuente de enriquecimiento cultural. Mostrar respeto tanto hacia las lenguas y dialectos que se hablan en España, como hacia el español de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.6.1. Valora la variedad lingüística de España y el español de América. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.14. Identificación de similitudes y diferencias entre las lenguas que conoce para mejorar en su aprendizaje y lograr una competencia comunicativa integrada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Comparar aspectos básicos de las lenguas que conoce para mejorar en su aprendizaje y lograr una competencia integrada 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.7.1. Compara aspectos (gráficos, sintácticos y léxicos) de las lenguas que conoce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CSC

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LINGÜÍSTICA				
OBJETIVOS	CONTENIDOS	CRITERIOS DE EVALUACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Valoración de los textos literarios como vehículo de comunicación y como fuente de conocimiento de otros mundos, tiempos y culturas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Valorar los textos literarios y utilizar la lectura como fuente de ocio e información y considerarlos como un medio de aprendizaje y enriquecimiento personal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.1.1. Valora y reconoce las características fundamentales de textos literarios narrativos, poéticos y dramáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Lectura guiada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptaciones de obras clásicas y literatura actual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Integrar la lectura expresiva en la comprensión e interpretación de textos literarios narrativos, líricos y dramáticos en la práctica escolar y reconocer e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.2.1. Realiza lecturas guiadas de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptaciones de obras clásicas y literatura actual 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Lectura comentada de poemas, relatos y obras teatrales. ▪ B5.4. Identificación de recursos literarios ▪ B5.5. Distinción entre cuento y leyenda. Conocimiento de leyendas españolas y de otros 	interpretar algunos recursos básicos del lenguaje literario y diferencia las principales convenciones formales de los géneros.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.2.2. Interpreta el lenguaje figurado, en textos literarios 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Identificación de recursos literarios 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Conocer y valorar los recursos literarios de la tradición oral: poemas, canciones, cuentos, refráns, adivinanzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.3.1. Distingue algunos recursos retóricos y métricos básicos propios de los poemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.3.2. Utiliza comparaciones, metáforas, aumentativos, diminutivos y sinónimos en textos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Creación de textos literarios en prosa o en verso, valorando el sentido estético y la creatividad: cuentos, poemas, adivinanzas, canciones, y teatro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Producir a partir de modelos diferenciados textos literarios en prosa o en verso, con sentido estético y creatividad: cuentos, poemas, adiviñas, canciones, y 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.4.1. Crea sencillos textos literarios (cuentos, poemas, canciones y sencillas obras teatrales) a partir de pautas o modelos dados 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a, ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Comprensión, memorización y recitado de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Participar con interés en dramatizaciones de textos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.5.1. Realiza dramatizaciones individualmente 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	entonación y dicción adecuados	adaptados a la edad o de producción propia	literarios acomodados a su edad o de producción propia.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.5.2. Memoriza y reproduce textos orales adecuados a su edad: cuentos, poemas, canciones 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.8. Dramatización y lectura dramatizada de textos literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Participar con interés dramatizaciones de textos literarios adaptados a la edad. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.6.1. Realiza dramatizaciones individualmente y en grupo de textos literarios 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.9. Valoración de la literatura en cualquier lengua (mayoritaria, minoritaria o minorizada) como vehículo de comunicación y como recurso 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Valorar la literatura en cualquier lengua, especialmente en lengua gallega, como vehículo de comunicación y como recurso de gozo personal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB5.7.1. Valora la literatura en cualquier lengua, especialmente en lengua gallega, como vehículo de comunicación y como recurso de gozo personal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

5. ENSEÑANZAS TRANSVERSALES

Educación para la igualdad entre sexos

- Conseguir una visión del mundo libre de estereotipos sexistas y fomentar el rechazo ante cualquier discriminación por razón de sexo.
- Reconocer situaciones habituales en las que se produzca cualquier tipo de discriminación por razón de sexo.
- Reflexionar y opinar sobre la igualdad de oportunidades.

Educación del consumidor

- Fomentar actitudes críticas ante el consumo excesivo y analizar el papel de la publicidad en la incitación al consumo.
- Interpretar y comprender mensajes propagandísticos y publicitarios.
- Reflexionar sobre los mensajes transmitidos a través de cualquier sistema verbal y no verbal.

Educación ambiental

- Conocer el medio como un sistema vivo donde el ser humano es un elemento más, capaz de actuar sobre él, cuestionarlo y modificarlo, aportando ideas y posibles soluciones para su mejora y mantenimiento.
- Comprender y producir mensajes orales y escritos que versen sobre temas relacionados con el mantenimiento del medio ambiente.
- Mostrar las propias opiniones acerca de la conservación del medio ambiente.
- Aportar ideas y posibles soluciones que comporten un compromiso personal para la mejora y el mantenimiento del medio ambiente.

Educación para la salud. Educación sexual

- Conocer y practicar hábitos elementales de higiene, alimentación y cuidado personal que mejoran la calidad de vida.

- Conocer y apreciar los aspectos biológicos, emocionales y sociales de la sexualidad, y concebir la sexualidad como muestra de plena comunicación entre las personas y de afecto hacia los demás.

Educación para la paz

- Conocer, comprender y aplicar las normas que rigen el intercambio comunicativo sabiendo respetar y aceptar las aportaciones de los demás.
- Comprometerse en la defensa de los derechos humanos y en la superación de todo tipo de discriminaciones y situaciones de insolidaridad, así como mostrar respeto y ser tolerante con la diversidad de lenguas existentes.
- Estimar y valorar la lengua oral y escrita como medio de establecer y mejorar la relación con los demás.

Educación moral y cívica

- Defender activamente los derechos y deberes de cada miembro de la sociedad y valorar el diálogo como instrumento para solucionar los problemas de convivencia y para transmitir ideas, pensamientos y opiniones, respetando los juicios y las opiniones ajenos.
- Respetar las reglas propias del intercambio comunicativo.
- Valorar la diversidad lingüística del Estado como un hecho cultural enriquecedor.

Educación vial

- Conocer y respetar las normas básicas para desplazarse como peatones y como usuarios de un medio de transporte.
- Reflexionar sobre la propia conducta como peatón, viajero y conductor (bicicleta...).

— Respetar las normas de circulación en cualquier circunstancia como medio para prevenir accidentes.

6. ESTÁNDARES MÍNIMOS EXIGIBLES

-BLOQUE 1:

- Emplea la lengua oral y ajusta los registros lingüísticos al grado de formalidad de los contextos en que se produce el discurso: debates, exposiciones planificadas, conversaciones
- Expresa ideas, pensamientos, opiniones, sentimientos y emociones con claridad.
- Las aplica en las sociocomunicativas: escucha activa, espera de turnos, participación respetuosa, adecuación a la intervención de la persona interlocutora y normas básicas de cortesía.
- Utiliza el vocabulario adecuado a su edad para expresarse con progresiva precisión en los diferentes contextos de comunicación.
- Comprende de forma global la información general de textos orales de uso habitual, del ámbito escolar y social, identifica el tema y selecciona las ideas principales.
- Responde preguntas correspondientes a la comprensión interpretativa.
- Elabora comprensiblemente textos orales de ámbito escolar y social y de diferente tipología, siguiendo una secuencia lineal, adecuados al nivel e imitando modelos.

-BLOQUE 2:

- Lee en voz alta diferentes tipos de textos apropiados a su edad con velocidad, fluidez y entonación adecuada.
- Lee en silencio con la velocidad adecuada textos de diferente complejidad.
- Comprende información global y específica en textos de diferente tipología del ámbito escolar y social
- Resume textos leídos de diferentes tipología y adecuados a su edad, reflejando la estructura y destacando las ideas principales

- Utiliza el título y las ilustraciones para activar conocimientos previos sobre el tema, ayudándose de ellos para acceder más fácilmente al contenido de un texto.
- Formula hipótesis sobre el contenido del texto a partir del título y de las ilustraciones y esquemas que lo acompañan.
- Relaciona la información contenida en los gráficos e ilustraciones con la que aparece en el texto.
- Interpreta mapas conceptuales sencillos.
- Utiliza las Tics para la búsqueda y tratamiento guiado de la información.

-BLOQUE 3:

- Escribe, en diferentes soportes, textos sencillos propios de la vida cotidiana y del ámbito social y escolar, atendiendo a la forma del mensaje (descriptivos, narrativos, dialogados, expositivos y argumentativos) y a su intención comunicativa (informativos, literarios, prescriptivos y persuasivos): diarios, cartas, correos electrónicos, noticias, cuentos, folletos informativos y literarios, narraciones, textos científicos, anuncios publicitarios, reglamentos, recetas, instrucciones, normas...
- Escribe textos organizando las ideas con cohesión básica y respetando las normas gramaticales y ortográficas.
- Aplica correctamente los signos de puntuación, las reglas de acentuación y ortográficas propias del nivel en sus textos escritos.
- Reproduce textos dictados, luego de identificar el sentido global y la información específica en ellos.
- Emplea, de manera guiada y siguiendo modelos, estrategias de planificación, búsqueda y selección de la información: tomar notas, elaborar esquemas, guiones, borradores y mapas conceptuales
- Usa con ayuda de Internet y las Tecnologías de la Información y la Comunicación para escribir, presentar e ilustrar los textos, buscar informaciones, crear tablas y gráficas.
- Produce los textos establecidos en el plan de escritura adecuados a su edad y nivel.

-BLOQUE 4:

- Conoce y reconoce las categorías gramaticales por su función en la lengua: presentar el nombre, substituir el nombre, expresar características del nombre, expresar acciones o estados, enlazar o relacionar palabras.
- Diferencia familias de palabras.
- Identifica y clasifica los diferentes tipos de palabras en un texto.
- Utiliza diversos conectores básicos entre oraciones en los textos orales y escritos.
- Reconoce la oración simple en textos sencillos y distingue sujeto y predicado.
- Utiliza las normas ortográficas adecuadas al nivel y las aplica en sus producciones escritas.
- Utiliza correctamente las normas de concordancia de género y número en la expresión oral y escrita.
- Aplica las normas de acentuación y clasifica las palabras de un texto.
- Utiliza los signos de puntuación en sus producciones escritas.
- Utiliza una sintaxis básica en las producciones escritas propias.
- Utiliza distintos programas educativos digitales y otros recursos didácticos a su alcance y propios de su edad como apoyo y refuerzo del aprendizaje.

-BLOQUE 5:

- Realiza lecturas guiadas de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil adaptación de obras clásicas e literatura actual.
- Crea sencillos textos literarios (cuentos, poemas, canciones ...) a partir de pautas o modelos dados.

7. EVALUACIÓN INICIAL

En la primera quincena del curso se realizará una prueba de evaluación inicial que consistirá en:

- Lectura en voz alta.
- Comprensión lectora.
- Expresión escrita: consistirá en un resumen de un texto leído.
- Evaluación escrita que conste de gramática, ortografía, comprensión y expresión escrita.

8. PROCEDIMIENTOS E INSTRUMENTOS DE EVALUACIÓN Y CRITERIOS DE CALIFICACIÓN

Los criterios de calificación serán fundamentales para valorar el grado de adquisición de las competencias básicas y los objetivos fijados.

En el primer trimestre se realizará una evaluación inicial que servirá de referencia para el desarrollo del currículo.

A lo largo del curso se realizarán tres evaluaciones, informando por escrito al alumno y a los padres de las calificaciones obtenidas. La asignatura se dividirá en temas o unidades didácticas que se repartirán a lo largo de las tres evaluaciones.

Los procedimientos serán variados y descriptivos para facilitar la información del progreso en este área y las competencias básicas, utilizando los siguientes instrumentos:

- Observación sistemática.
- Revisión de cuadernos y trabajos realizados por el alumnado.
- Pruebas orales y escritas.
- Registro y control por parte del profesorado

Valoramos:

- La realización de los ejercicios diarios en la clase

- La realización de las tareas de casa
- Su interés
- El esfuerzo
- La respuesta de las preguntas diarias orales de la clase
- Las preguntas realizadas por el alumno
- La realización de las pruebas escritas y orales

Las pruebas escritas se realizarán, en general, cada dos temas. Si los temas son complejos, podrá hacerse de uno solo. También se realizarán controles de comprensión lectora y de expresión escrita. La calificación será global

La calificación será numérica y se valorará según una escala del 1 al 10, considerando que, si el resultado es menor de 5, indicará que el alumno no alcanza los objetivos propuestos.

- **Procedimientos, instrumentos y criterios de evaluación:**

	PROCEDIMIENTOS			
	ESCRITOS	ORALES	OBSERVACIÓN DIRECTA Y SISTEMÁTICA	OTROS
INSTRUMENTOS	-Tareas diversas realizadas por el alumnado en la actividad diaria del aula y de casa. -Cuaderno de clase del alumno/-a. -Actividades de evaluación (libros, fichas, pruebas escrita..) -Trabajos en grupo. -Resolución de ejercicios e problemas. -Actividades de expresión escrita. -Actividades interactivas.	-Preguntas individuales o grupales. -Participación del alumno/-a . -Intervención en el aula. -Puestas en común. -Pruebas orales individuales -Lectura expresiva. -Preparación en grupo de diversas actividades: coloquios, exposiciones, debates...	-Listas de control. -Registros -Agenda escolar -Ficha de registro individual	-Rúbricas da programación docente. -Rúbricas trimestrales de las competencias. -Rúbricas das unidades didácticas. -Aquellos otros que puedan considerarse. -Informe de evaluación.

Los criterios de cualificación son variables y dependientes no solo de elementos curriculares y contenidos sino también de elementos competenciales diversos. Debemos insistir que no existen unos únicos y determinantes instrumentos de control y evaluación, sino que son fundamentales las valoraciones conjuntas de la actitud general de trabajo, ganas de aprender, esfuerzo, madurez y compromiso ante el trabajo del alumno/-a. A modo orientativo, reflejamos los siguientes:

POR BLOQUES

- ✓ Comunicación oral (“Hablar y escuchar”): 20%.
- ✓ Comunicación escrita (“Leer”): 30%.
- ✓ Comunicación escrita (“Escribir”): 30%.
- ✓ Conocimiento de la Lengua (“Gramática”): 10%.
- ✓ Educación literaria: 10%.

ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO Y CONTROL

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN	%	
-Valoración dos contenidos y competencias adquiridas o desarrolladas en la unidad	80%	-Realización de pruebas escritas. -Realización de pruebas orales. -Rúbricas en aspectos fundamentales (comprensión, expresión, ortografía...)
-Resolución del trabajo en clase y en casa -Realización adecuada del trabajo. -Presentación del cuaderno -Realización e presentación de fichas.	10%	-Cuaderno da clase e libros -Fichas -Registro de actividades. -Agenda escolar. -Baterías de trabajo. -Coco-Locos. -Valoración de trabajos específicos. -Cuaderno de control de tareas. -Ficha de seguimiento Otros mecanismos de control
VALORACIÓN DE ACTITUDES NA AULA: -Escucha. -Participación -Esfuerzo. -Colaboración. -Positivismo. -Control postural	10%	-Registros variados. -Registros personales (de participación, actitud, atención...) -Observación sistemática y diaria en el aula.

9. METODOLOGÍA

El área de Lengua debe perseguir que el alumno adquiera un sistema de signos, pero también su significado cultural y el modo en que las personas integran la realidad. Que el lenguaje le sirva de instrumento de regulación de la convivencia, de expresión de ideas, sentimientos y emociones y de regulación de la propia conducta. También debe perseguir que el alumno sea capaz de construir una representación del mundo compartida y pueda comunicarla. En definitiva, que sea capaz de desenvolverse con facilidad en diferentes situaciones de la vida y especialmente en la escuela, empleando los textos académicos para el aprendizaje y desarrollo de las demás asignaturas.

La enseñanza del área debe partir del uso de la lengua que los alumnos ya han adquirido al iniciar la etapa. Partiendo de ello se deberá ampliar la Competencia de comunicación lingüística de forma que sean capaces de interactuar en todos los ámbitos sociales en los que participan.

El uso social de la lengua en contextos familiares, privados, públicos y escolares debe ser el hilo conductor de los contenidos del área.

Hay que entender la lengua desde una perspectiva global, ya que los distintos bloques de contenidos en que se articula el área no pueden corresponder a la práctica docente, sino que esta debe afrontarse relacionando los distintos bloques, pues todos ellos están muy relacionados.

La **integración** de las **Competencias** y las **Inteligencias múltiples** en el área supone insistir más en las herramientas esenciales del aprendizaje (comprensión y expresión oral y escrita) y poner en práctica estrategias didácticas que consideren las diferentes posibilidades de adquisición del alumno.

El **uso de las TIC** es un elemento para favorecer la construcción de aprendizajes con sentido, ya que nos permiten motivar al alumno, contextualizar el contenido objeto de aprendizaje, facilitar la relación del nuevo aprendizaje con contextos reales, facilitar la transferencia, generalizar y ampliar el contenido y facilitar la elaboración de síntesis y la transferencia del conocimiento.

10. ORGANIZACIÓN DE ESPACIOS

- **AULA:**

Adaptable según las actividades (orales, escritas, proyectos, con pizarra digital, cañón...).

La disposición permitirá desplazarse con facilidad por los distintos espacios y los materiales estarán al alcance de los niños para que trabajen de forma autónoma.

- **ESPACIOS COMUNES:**

Patio, pasillos, gimnasio, comedor, biblioteca del centro, sala de informática...

- **ESPACIOS EXTERIORES** (casa, biblioteca, visitas...):

Proyectos cooperativos, ejercicios de aplicación, consolidación y estudio autónomo.

11. MATERIALES Y RECURSOS DIDÁCTICOS

- *Libro digital interactivo*

- *Libro de texto*

- Recursos educativos (Internet).

- Ordenador.

- Pizarra digital.

- Aula Virtual

Libros de lectura en formato papel.

Cuadernos.

Fichas.

12. ATENCIÓN A LA DIVERSIDAD

ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA): Los contenidos nucleares de la unidad didáctica se presentan de forma más pautada, con mayor apoyo gráfico, siguiendo una secuencia de aprendizaje que facilita la adquisición de Competencias por parte de los alumnos.

- PROFUNDIZACIÓN: Fichas fotocopiables con actividades de mayor dificultad por su resolución, por el tratamiento de otros contenidos relacionados con los del ciclo, etc.
- PLANES INDIVIDUALES dirigidos a alumnos que lo requieren (extranjeros, incorporación tardía, necesidades educativas especiales y superdotación) CON FICHAS DE REFUERZO Y/O AMPLIACIÓN.
- ENSEÑANZA TUTORADA.
- TRABAJOS DE INVESTIGACIÓN.
- LECTURAS Y CONSULTAS DE FORMA LIBRE.

13. ESTRATEGIAS PARA INCORPORAR LAS TIC EN EL AULA

Nuestro centro tiene un Proyecto TIC en el que la incorporación de las TIC en el aula es nuestro objetivo fundamental

Utilizaremos:

<i>Libro Digital interactivo</i>	• Libro proyectable que incorpora elementos de interactividad: actividades, enlaces, animaciones...
<i>Actividades TIC</i>	• Actividades integradas en las secuencias de aprendizaje.
<i>Recursos interactivos de nuestra</i>	• Enlaces a actividades interactivas existentes en nuestra web

Enlaces a Internet

• Aprovechamiento de recursos educativos en Internet: búsqueda de imágenes, información o curiosidades y selección y organización para transformar estos elementos en conocimiento.

14. ACCIONES DE CONTRIBUCIÓN AL PLAN LECTOR

Las actividades complementarias y extraescolares de esta área están todas ellas dirigidas al fomento de la lectura y la escritura. Además se realizarán otras que vienen fijadas en el proyecto lector:

Recomendación de libros

Además de las lecturas que inician cada unidad didáctica, se propone la lectura de otros libros, fijados en el itinerario lector.

Se leen fragmentos de obras literarias para motivar al alumnado a que continúe con la lectura de esa obra. Elección de fragmentos de los libros que están leyendo y que les haya llamado la atención por ser chistoso, emotivo.... para darlos a conocer a los compañeros e invitar a que lean la novela.

Hora de leer :

Durante 20 min diarios (antes del recreo) el alumnado disfruta del placer íntimo de la lectura de un texto escogido por él mismo o de textos recomendados y trabajados en grupo.

Lectura en la red

Otra forma de llevar a cabo la hora de leer, es hacerlo a través de la red como un medio de conocer otros soportes.

Mochila viajera

Una experiencia motivadora para toda la familia. Una manera de compartir libros, música, películas e incluso juegos interactivos que activan la mente de todos ellos.

Jornadas poéticas

Algunas jornadas del curso- por ejemplo, la semana del 24 de febrero- se trabaja una poesía seleccionada con anterioridad: recitado, rima, vocabulario, vida del autor/a...

Exposiciones

Los libros salen de la biblioteca, igual que en las anteriores actividades, para ocupar los pasillos y acercar su contenido al alumnado.

Búsqueda de información

Aprender a buscar información sobre un tema, en diferentes soportes, sabiendo discernir entre la buena y la mala información. Sabiendo elaborar su propio texto a partir de la búsqueda, comprendiendo lo hecho e interiorizando nuevos conocimientos... Nos basaremos en hechos actuales como, por ejemplo, la búsqueda de información de autores premiados o fallecidos en el año (Premios Nobel, Premios Príncipe de Asturias...) De esta forma alcanzarían una de las competencias básicas que consideramos fundamental para la formación del alumnado: *Aprender a aprender*.

Dramatizaciones

Teatro: marionetas o personajes reales, cuenta-cuentos... Declamaciones de poemas; aprendizaje de algunos e incluso intentar musicar o investigar si están musicados.

Escribir e ilustrar

Hacer sus propios relatos y las ilustraciones.

Completar finales

Ilustrar poemas o fragmentos literarios.

Presencia de escritores e ilustradores en el centro.

15. ACCIONES DE CONTRIBUCIÓN AL PROYECTO LINGÜÍSTICO

- Esta materia será impartida en lengua castellana.

- Se pretende que el alumnado adquiriera mayor riqueza léxica que le sirva para desarrollar destrezas en el campo de la comunicación y expresión lingüística.
- Que desarrollen interés por nuestra literatura, acercándolos a ella a través de cuentos, leyendas, poemas, fábulas que sean fuente de inspiración para sus propias creaciones.
- Además se formarán en el respeto y el amor por las dos lenguas de su Comunidad, animándoles al uso de una u otra indistintamente en cada caso.

16. ACCIONES DE CONTRIBUCIÓN AL PLAN DE CONVIVENCIA

Se pretende tener en el centro un clima de armonía y concordia entre nuestro alumnado y el profesorado, sintiéndonos todos parte de un grupo que nos respetemos y apoyemos, donde los escasos conflictos que puedan surgir tengan una resolución pacífica que permitan unas relaciones sanas.

Para ello deberemos tener presente:

EL CUIDADO DE LA PERSONA:

- **El bienestar emocional** de toda la comunidad.
- La **educación en valores**: según los puntos especificados con anterioridad.
- **Habilidades sociales**: con lecturas que animen al debate sobre diferentes situaciones.
- **Atención a la diversidad** entendiendo la diferencia como un valor. Se harán actividades de refuerzo y ampliación de cada unidad.
- **Respeto de las normas de convivencia**: Todo el alumnado deberá acudir en condiciones adecuadas de higiene, con puntualidad y sus trabajos realizados.

EL CUIDADO DEL ENTORNO:

- Las relaciones entre la escuela y su entorno debe ser abierta y de colaboración
- Procuraremos tener un entorno físico agradable:
  - Se cumplirán las normas:
    - De funcionamiento del aula:
      - Cumplimiento de las normas generales del aula
      - Orden y limpieza en la realización y sus tareas.
      - Orden y colocación de su material y de las mesas.
    - De funcionamiento de otras dependencias:
      - Informática y biblioteca
  - Cuidado y limpieza del patio de juegos.

EL CUIDADO DE LAS RELACIONES:

- **Con las familias:** Se tendrán reuniones generales de tipo informativo, principalmente a principio de curso con el fin de informar sobre los objetivos de la materia, sistema de trabajo, evaluación, etc. Posteriormente, el contacto directo con las familias será a través del tutor, quien informará de manera individual a los padres sobre el ritmo escolar de su hijo. El tutor recibirá información de cada uno de los profesores que impartan materias en su aula. Todo esto no implica que cualquier padre o madre no pueda solicitar entrevista con cualquiera de los profesores de su hijo/a para aclarar dudas.
- **Todo el profesorado** que imparte clase al grupo de alumnos establecerá reuniones periódicas para estar siempre informados de la marcha de cada alumno.
  - Consideramos fundamental la *coordinación entre todo el profesorado* para la marcha del centro.

17. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS Y EXTRAESCOLARES

A lo largo de todo el curso se realizarán actividades relacionadas con el fomento de la lectura y la escritura:

- Juegos de comunicación verbal y no verbal.
- Dramatizaciones de lecturas.
- Declamación de poemas.
- Elaboración de un cuaderno con poemas propios, adivinanzas, trabalenguas, greguerías, palíndromo...
- Trabajar la noticia con el periódico del día.
- Redactar la carta a los Reyes Magos.
- Elaborar cuentos individuales o en grupo. Ilustrar.
- Asistir a obras de teatro.
- Visitar alguna fundación como la de Camilo José Cela o Torrente Ballester.

- Recorrido por las calles de la ciudad apreciando su arquitectura modernista.
- Salida por la ría y visita al castillo de San Felipe
- Exposiciones literarias.

18. EVALUACIÓN DE LA PROGRAMACIÓN PROGRAMACIÓN

ADECUACIÓN DE LA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPUESTAS DE MEJORA
Preparación de la clase y los materiales didácticos	Hay coherencia entre lo programado y el desarrollo de las clases.	Sí	
	Existe una distribución temporal equilibrada.	A veces	
	El desarrollo de la clase se adecúa a las características del grupo.	Sí	
Utilización de una metodología adecuada	Se han tenido en cuenta aprendizajes significativos. Se considera la interdisciplinariedad (en actividades,	Sí	
	La metodología fomenta la motivación y el desarrollo de las capacidades del alumno/a.	Sí, para la mayoría	
Regulación de la práctica docente	Grado de seguimiento de los alumnos.	Satisfactorio	
	Validez de los recursos utilizados en clase para los aprendizajes.	Satisfactorio	
	Los criterios de promoción están consensuados entre los profesores.	Sí	
Evaluación de los aprendizajes e información que de ellos se da a los alumnos y a las familias	Los criterios para una evaluación positiva se encuentran vinculados a los objetivos y los	Sí	
	Los instrumentos de evaluación permiten registrar numerosas variables del aprendizaje.	Sí	
	Los criterios de calificación están ajustados a la tipología de actividades planificadas.	Sí	
	Los criterios de evaluación y los criterios de calificación se han dado a conocer: <ul style="list-style-type: none"> • A los alumnos. • A las familias. 	Siempre	
Utilización de medidas para la atención a la diversidad	Se adoptan medidas con antelación para conocer las dificultades de aprendizaje.	Sí, en la mayor parte de los casos	
	Se ha ofrecido respuesta a las diferentes capacidades y ritmos de aprendizaje.	Siempre que fue posible	
	Las medidas y los recursos ofrecidos han sido suficientes.	Siempre se puede	
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas por el equipo docente atendiendo a los informes	Sí	

**PROGRAMACIÓN
DE
LINGUA GALEGA**

5º EDUCACIÓN PRIMARIA

INDICE

- 1. Introducción e contextualización**
2. Obxectivos da Educación Primaria
3. Competencias clave
4. Obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe
5. Ensinanzas transversais
6. Mínimos esixibles
7. Avaliación inicial
8. Procedimentos e instrumentos de avaliación e criterios de cualificación
9. Metodoloxía
10. Organización de espazos
11. Materiais e recursos didácticos
12. Atención á diversidade
13. Incorporación das TIC
14. Accións de contribución ao proxecto lector do centro
15. Accións de contribución ao proxecto lingüístico do centro
16. Accións de contribución ao plan de convivencia do centro.
17. Actividades complementarias e extraescolares
18. Avaliación da programación.

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O noso centro atópase situado no concello de Cambre, na parroquia de O Temple, a única parroquia costeira do concello, xa que está ubicada a carón da Ría do Burgo. Está encadrado, polo tanto, na área metropolitana da cidade de A Coruña. Está comunicada coa cidade (a 8 km.) por unha autoestrada e unha estrada nacional. É obvio que esta circunstancia condiciona en gran medida a súa densidade de poboación - a máis elevada do concello-, a idade media da mesma - ó redor dos 36 anos- e as características socio-económicas da mesma - clase media e cada vez cunha maior porcentaxe de poboación inmigrante-. A maioría das familias ten un ou dous fillos, e traballan principalmente no sector terciario, aínda que proceden, en moitas ocasións, do medio rural.

O centro ten actualmente aproximadamente 450 alumnos repartidos en 18 aulas (6 de Ed. Infantil e 12 de Ed. Primaria).. O número de profesores é de 30.

Os alumnos

O período de idade comprendido entre os dez e os doce anos, que se corresponde co terceiro ciclo de Educación Primaria, caracterízase por unha serie de trazos evolutivos que afectan o desenvolvemento socioafectivo e intelectual dos nenos e nenas.

Desenvolvemento socioafectivo.

Os nenos e nenas revelan unha autonomía e unha autodeterminación que ata agora non mostraran e que constitúe un dos trazos esenciais desta etapa de desenvolvemento; pero, ao mesmo tempo, continúan sendo moi sensibles ás influencias do seu grupo. Pódese dicir que os nenos necesitan o grupo para comprender o seu mundo e requiren de estímulos suficientes para exteriorizar de forma controlada a súa afectividade.

□ **Desenvolvemento intelectual.**

Os nenos e nenas desta idade teñen unha visión máis obxectiva da realidade e alcanzan maior capacidade de operar cos sistemas de símbolos da linguaxe, as matemáticas e a vida social. Adquiriron mecanismos mentais que os distancian do mundo dos obxectos directamente percibidos e das accións concretas sobre eses obxectos. No seu lugar, agora poden operar con símbolos, aínda que, sen dúbida, necesitan axuda para realizar estas operacións; ademais, empezan a comprender que nunha situación dada interveñen e funcionan moitos factores, e tratan de separalos. En xeral, aos doce anos desenvólvese o dominio das operacións formais e dos razoamentos, que levan a identificar as consecuencias dos feitos ou a deducir novas ideas doutras xa coñecidas.

En este contexto iniciamos la programación de esta área de Lengua Castellana y Literatura cuyo objetivo es el desarrollo de la competencia comunicativa aportándole al alumno los conocimientos necesarios para desenvolverse en cualquier situación comunicativa, Para llevar a cabo esto nos centraremos en dos procesos: por un lado, la comprensión y expresión oral; y por otro, la comprensión y expresión escrita.

El área está dividida en cinco bloques:

- **Bloque 1.** Comunicación oral: hablar y escuchar.
- **Bloque 2.** Comunicación escrita: leer.
- **Bloque 3.** Comunicación escrita: escribir.
- **Bloque 4.** Conocimiento de la lengua.
- **Bloque 5.** Educación literaria.

Para el desenvolvimiento de este currículo dividiremos la materia en unidades didácticas que serán repartidas a lo largo de las tres evaluaciones. En cada una de las unidades serán tratados aspectos de todos los bloques.

2. **OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN PRIMARIA**

A educación primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e nas nenas as capacidades que lles permitan:

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos

humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.

- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo/a, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación de persoas con discapacidade nin por outros motivos.
- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.
- g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser quen de aplicarlos ás situacións da súa vida cotiá.
- h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención aos relacionados e vinculados con Galicia.

- i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- j) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- k) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o das demais persoas, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- l) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.
- m) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas e de discriminación por cuestións de diversidade afectivo-sexual.
- n) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.
- o) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

3. COMPETENCIAS CLAVE

As competencias clave do currículo serán as seguintes:

- a) Comunicación lingüística (CCL).
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT).
- c) Competencia dixital (CD).
- d) Aprender a aprender (CAA).
- e) Competencias sociais e cívicas (CSC).
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
- g) Conciencia e expresións culturais (CCEC).

4. CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL: FALAR E ESCOITAR				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Comprensión de textos orais procedentes da radio, da televisión ou da internet, con especial incidencia na noticia, na entrevista, na reportaxe infantil e nos debates de actualidade, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos distinguindo, de maneira xeral, información de opinión e elaboración dun resumo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Comprender textos orais sinxelos procedentes da radio, da televisión ou da internet, identificando os aspectos xerais máis relevantes así como as intencións, valores e opinións explícitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.1.1. Comprende as ideas principais dun texto oral sinxelo, procedentes da radio, da televisión ou de internet, identifica o tema e elabora un resumo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.1.2. Comprende o significado literal e inferencial dun texto oral sinxelo, distinguindo, de maneira xeral, información de opinión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Valoración dos medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe. ▪ B1.3. Uso de documentos audiovisuais como medio de obter, identificar, seleccionar, clasificar, con progresiva autonomía informacións relevantes para aprender. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Valorar e utilizar os documentos audiovisuais dos medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.2.1. Accede a documentos audiovisuais e dixitais, para obter, seleccionar e clasificar, con certa autonomía, a información relevante e necesaria para realizar traballos ou completar información, valorando os medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.2.2. Elabora textos orais sinxelos imitando modelos de calquera medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Interpretación elemental en textos orais da retranca, da ironía e de dobres sentidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Interpretar correctamente a retranca, a ironía e os dobres sentidos, en situacións de comunicación nas que estes resulten bastante evidentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.3.1. Interpreta en producións orais a retranca, a ironía e os dobres sentidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Comprensión e produción de textos orais breves para aprender e para informarse, tanto os creados con finalidade didáctica como os de uso cotián, de carácter informal (conversas entre iguais e no equipo de traballo) e dun maior grao de formalización (exposicións da clase, entrevistas ou debates). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Comprender e producir textos orais propios do uso cotián ou do ámbito académico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.1. Participa axeitadamente nunha conversa entre iguais, comprendendo o que di o interlocutor e intervindo coas propostas propias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSEIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.2. Sigue unha exposición da clase e extrae, de xeito global, as ideas máis destacadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.3. Iníciase na elaboración de pequenas exposicións orais na aula adecuando o discurso ás diferentes necesidades comunicativas (narrar, describir e expoñer), utilizando o dicionario se é preciso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.4. Participa activamente no traballo en grupo, así como nos debates. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.4.5. Identifica o grao de formalidade da situación de comunicación e axusta a este a súa produción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Actitude de escoita adecuada ante situacións comunicativas (tolerancia ás opinións, escoita atenta, respecto das de quen fala sen interrupcións inadecuadas). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Manter unha actitude de escoita activa, respectando as opinións dos e das demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.5.1. Atende as intervencións dos e das demais en actos de fala orais, sen interromper. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.5.2. Respecta as opinións dos e das demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Participación e cooperación nas situacións comunicativas de relación social especialmente as destinadas a favorecer a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Participar nas diversas situacións de intercambio oral que se producen na aula 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.1. Respecta as quendas de palabra nos intercambios orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<p>convivencia (debates, exposicións curtas, conversas, expresións espontáneas, asembleas, narracións orais, entrevistas) con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (quendas de palabra, roles diversos no intercambio, respecto ás opinións das demais persoas, ton de voz, posturas e xestos adecuados).</p>	<p>amosando valoración e respecto polas normas que rexen a interacción oral.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.2. Respecta as opinións das persoas participantes nos intercambios orais e é consciente da posibilidade de empregar a lingua galega en calquera intercambio oral dentro da escola ou fóra dela. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.3. Emprega unha postura e xestualidade adaptada ao discurso, para reforzalo e facilitar a súa comprensión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.4. Exprésase cunha pronuncia e dicción correctas: articulación, ritmo, entoación e volume. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.6.5. Participa na conversa formulando e contestando preguntas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Uso de estratexias elementais para comprender e facer comprender as mensaxes orais: fluidez, claridade, orde, léxico apropiado, pronuncia correcta, ton de voz, entoación, xestualidade, incorporación das intervencións das demais persoas e formulación de preguntas coherentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Amosar interese por expresarse en público coherentemente, sen contradicións, sen repeticións innecesarias e usando nexos adecuados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.7.1. Planifica e elabora un discurso oral coherente, sen contradicións nin repeticións innecesarias, utilizando un vocabulario adecuado á súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.7.2. Elaboro un discurso oral cohesivo, utilizando nexos básicos adecuados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.7.3. Emprega o rexistro lingüístico (formal ou informal) adecuado a cada contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.7.4. Amosa un discurso oral fluído, claro, cunha pronuncia e entoación axeitada e propia da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9. Produción de textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación social mediante simulación para ofrecer e compartir información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Elaborar textos orais sinxelos propios dos medios de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.8.1. Elabora textos sinxelos propios dos medios de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.10. Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes orais (miradas e posturas corporais). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.9. Reforzar a eficacia comunicativa das súas mensaxes orais, coa utilización de elementos propios da linguaxe non verbal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.9.1. Utiliza a expresividade corporal: miradas e postura corporal para reforzar o sentido das súas producións orais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.11. Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.10. Amosar respecto e cooperación nas situacións de aprendizaxe en grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.10.1. Amosa respecto ás ideas dos e das demais e contribúe ao traballo en grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.12. Interese por expresarse oralmente coa pronuncia e coa entoación adecuadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.11. Interesarse por amosar unha pronuncia e entoación adecuadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.11.1. Interésase por expresarse oralmente coa pronuncia e entoación adecuada a cada acto comunicativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.13. Uso, de maneira xeral, dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.12. Usar, de maneira xeral, unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.12.1. Usa, de maneira xeral, unha linguaxe non sexista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.12.2. Usa, de maneira xeral, unha linguaxe respectuosa coas diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.14. Recoñecemento e valoración, de maneira global, das diferenzas dialectais orais da lingua galega, como elemento enriquecedor da lingua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.13. Recoñecer, de maneira global, e valorar as diferenzas dialectais orais da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.13.1. Recoñece textos orais sinxelos pertencentes a diferentes variedades dialectais moi evidentes da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.13.2. Valora as diferenzas dialectais orais da lingua galega como un símbolo de riqueza lingüística e cultural e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

			o estándar como variante unificadora.	▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.15. Identificación da lingua galega con calquera contexto de uso oral da lingua: en diferentes ámbitos profesionais (sanidade, educación, medios de comunicación...) e en conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.14. Identificar a lingua galega con calquera contexto de uso oral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.14.1. Identifica a lingua galega oral con calquera contexto profesional: sanidade, educación, medios de comunicación... 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB1.14.2. Recoñece a validez da lingua galega para conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CSC

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LER

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i ▪ j ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Comprensión da información relevante en textos das situacións cotiás de relación social: correspondencia, normas, programas de actividades, convocatorias. ▪ B2.2. Comprensión de textos sinxelos procedentes dos medios de comunicación social (incluídas webs infantís e xuvenís) con especial incidencia na noticia e na entrevista para obter información xeral, localizando informacións destacadas. ▪ B2.3. Comprensión de textos sinxelos do ámbito escolar en soporte papel ou dixital para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso social (folletos informativos ou publicitarios, prensa, programas, fragmentos literarios). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Comprender, buscar, localizar e seleccionar información explícita en textos escritos de soportes variados (webs infantís, libros, carteis) e iniciar a realización de inferencias para determinar intencións e dobres sentidos bastante evidentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.1. Comprende a información relevante de textos procedentes dos medios de comunicación social ou propios de situacións cotiás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.2. Identifica as ideas principais e secundarias dun texto (narrativo, descritivo e expositivo). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.3. Busca, localiza e selecciona información concreta dun texto sinxelo, deducindo o significado de palabras e expresións polo contexto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.4. Interpreta, personificacións, hipérboles, ironías e dobres sentidos en textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.5. Identifica a estrutura dun texto e recoñece algúns mecanismos de cohesión (repeticións, sinónimos, anáforas). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.6. Identifica o punto de vista do autor ou autora e diferencia, de maneira xeral, información, opinión e publicidade de carácter bastante evidente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.7. Emprega o dicionario para resolver as dúbidas de vocabulario que atopa nos textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.8. Fai unha lectura rápida, selectiva ou integral en función das necesidades de cada 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE

			momento.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Integración de coñecementos e de informacións procedentes de diferentes soportes para aprender, identificando e interpretando, con especial atención os datos que se transmiten mediante gráficos, esquemas e ilustracións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Interpretar e comprender, de maneira xeral, a información procedente de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións redundantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.2.1. Interpreta e comprende, de maneira xeral, a información de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións redundantes, relacionándoa co contido do texto que acompaña. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CMCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Subliñado, esquematización e resumo da información relevante dun texto sinxelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Realizar o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo, e esquematizar e resumir o seu contido. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.3.1. Realiza o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.3.2. Esquematiza as ideas dun texto sinxelo, indicando as ideas principais e secundarias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.3.3. Realiza o resumo dun texto sinxelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Uso de certas estratexias de control do proceso lector (anticipación, formulación de hipóteses, relectura...). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Utilizar certas estratexias para mellorar a lectura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.4.1. Deduce o posible contido dun texto sinxelo antes de lelo, axudándose do título e as ilustracións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.4.2. Relé un texto e marca as palabras clave para acadar a comprensión integral, cando é preciso. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Uso dirixido das tecnoloxías da información e da comunicación para a localización, selección, interpretación e organización da información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Utilizar as tecnoloxías da información para tratar a información nun texto sinxelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.5.1. Utiliza as tecnoloxías da información para localizar e seleccionar a información nun texto sinxelo adecuado á súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.5.2. Utiliza as tecnoloxías da información para organizar a información dun texto sinxelo adecuado á súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD

			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.5.3. Utiliza dicionarios dixitais para interpretar a información dun texto. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL - CAA CD - CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> b e o 	<ul style="list-style-type: none"> B2.8. Realización de diferentes tipos de lectura: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal, de resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.6. Realizar diferentes tipos de lectura. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.6.1. Realiza diferentes tipos de lectura en función de cada texto: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal ou de resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSIEE CAA
<ul style="list-style-type: none"> a b e 	<ul style="list-style-type: none"> B2.9. Lectura expresiva de textos literarios e non literarios, de diferente tipoloxía textual. B2.10. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios e non literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.7. Ler expresivamente textos de diversa tipoloxía (dramatizando cando é preciso) con fluidez e precisión, atendendo á dicción, entoación, intensidade de voz, ritmo e velocidade, adecuados ás diversas situacións funcionais da lectura en voz alta (ler para que alguén goce escoitando, ler para dar a coñecer un texto descoñecido, ler para compartir información que se acaba de localizar) facendo participar a audiencia da súa interpretación. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.7.1. Descodifica con precisión e rapidez as palabras. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.7.2. Le textos en voz alta con fluidez e precisión. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.7.3. Le textos en voz alta con ritmo, velocidade e ton da voz adecuados. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.7.4. Le en voz alta adaptándose ao interese do auditorio: gozar escoitando, obter nova información... 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.7.5. Fai lecturas dramatizadas de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
<ul style="list-style-type: none"> a b e i 	<ul style="list-style-type: none"> B2.11. Uso da biblioteca de aula e do centro, amosando certo coñecemento da súa organización (catalogación, funcionamento) e participación en actividades literarias e na elaboración de propostas. B2.12. Comezo no uso das bibliotecas, incluíndo as virtuais, de xeito cada vez máis autónomo, para obter información e modelos para a 	<ul style="list-style-type: none"> B2.8. Usar as bibliotecas da aula e do centro, así como as virtuais, con certa autonomía, comprendendo como se organiza e colaborando no seu coidado e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.8.1. Usa a biblioteca de aula con certa autonomía, para obter datos e informacións, e colabora no seu coidado e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.8.2. Usa a biblioteca de centro con certa autonomía, para obter datos e informacións, e colabora no seu coidado e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA CSC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.8.3. Usa as bibliotecas virtuais, para obter 	<ul style="list-style-type: none"> CCL

	producción escrita.		datos e informacións, con certa autonomía.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.13. Mantemento adecuado e ampliación da biblioteca persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. Ter interese por ter unha biblioteca propia, física ou virtual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.9.1. Amosa interese pola conservación e organización dos seus libros físicos e/ou virtuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.14. Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Amosar interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.10.1. Amosa interese pola lectura como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.15. Desenvolvemento da autonomía lectora, amosando capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.11. Amosar certa autonomía lectora e capacidade de selección de textos do seu interese, así como ser quen de expresar preferencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.11.1. Selecciona persoalmente as lecturas que desexa realizar e é quen de xustificalas en función dos seus gustos e necesidades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.11.2. Expresa, de maneira sinxela, opinións e valoracións sobre as lecturas feitas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16. Análise de textos sinxelos escritos en diferentes variedades, bastante evidentes, da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12. Analizar textos sinxelos escritos en diferentes variedades da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.12.1. Identifica, de maneira global, as diferenzas lingüísticas, bastante evidentes, das variedades da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.12.2. Valora a variedade interna da lingua como símbolo de riqueza lingüística e cultural, así como o estándar como variante unificadora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Uso, de maneira xeral, das estratexias de planificación, de textualización (formato, estrutura, ortografía e normas lingüísticas, puntuación, coherencia e cohesión...) e revisión como partes do proceso escritor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Usar, de maneira xeral, as estratexias de planificación, textualización e revisión do texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.1.1. Planifica a elaboración do texto, antes de comezar a escribir, xerando ideas, seleccionando e estruturando a información, mediante notas, esquemas ou guións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.1.2. Elabora o texto cunha estrutura definida, con coherencia e cohesionando, de maneira xeral, os enunciados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.1.3. Utiliza os signos de puntuación (punto, coma, punto e coma, dous puntos, puntos suspensivos, signos de exclamación e interrogación). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.1.4. Aplica, de maneira xeral, a norma lingüística: ortografía, acentuación, léxico, morfosintaxe e usa, habitualmente, unha linguaxe non sexista. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.1.5. Escribe e presenta textos propios elaborando borradores. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.1.6. Usa o dicionario durante a elaboración de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Composición de textos propios de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Crear textos sinxelos de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.1. Elabora, en diferentes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i ▪ o 	<p>situacións cotiás de relación social (correspondencia, normas, notas, invitacións e mensaxes curtas) de acordo coas características propias destes xéneros.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Composición de textos de información e de opinión sinxelos, característicos dos medios de comunicación social, sobre feitos e acontecementos significativos, con especial incidencia na noticia, na entrevista e no comentario breve sobre libros ou música, en situacións reais ou simuladas. 	<p>diferente tipoloxía que permitan narrar, describir, resumir, explicar e expoñer opinións, emocións e informacións relacionadas con situacións cotiás e aqueles que sexan característicos dos medios de comunicación.</p>	<p>soportes, textos propios da vida cotiá e académica, imitando modelos: cartas e correos electrónicos, mensaxes curtas, normas, notas e invitacións</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.2. Redacta textos xornalísticos (noticias, crónicas, reportaxes, entrevistas) e (anuncios e carteis), imitando modelos publicitarios moi sinxelos. ▪ LGB3.2.3. Crea diferentes tipos de textos (narrativos, expositivos, descritivos ou argumentativos) seguindo un guión establecido e adaptando a linguaxe ás características de cada xénero. ▣ LGB3.2.4. Escribe textos coherentes e empregando algúns elementos básicos de cohesión, usando o rexistro adecuado. ▪ LGB3.2.5. Resume o contido de textos sinxelos propios do ámbito da vida persoal ou familiar ou dos medios de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Producción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, resumos, esquemas, descricións e explicacións). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Elaborar textos do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▣ LGB3.3.1. Elabora textos escritos propios do ámbito académico (cuestionarios, resumos, descricións, explicacións...) para obter, organizar e comunicar información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Redacción de textos breves e sinxelos: carteis publicitarios, anuncios, cómics, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Elaborar textos breves e sinxelos con creatividade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.4.1. Elabora textos sinxelos que combinan a linguaxe verbal e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ j 	<p>poemas, cancións e anécdotas.</p>		<p>non verbal: carteis publicitarios, anuncios, cómic, contos, poemas, cancións e anécdotas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.4.2. Escribe textos sinxelos de carácter creativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.4.3. Aprecio polos usos creativos da linguaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ i ▪ j 	<p>☞ B3.6. Uso das TIC, con certa autonomía, na busca de información, o tratamento dos textos e a realización de presentacións.</p>	<p>☞ B3.5. Usar as TIC, con certa autonomía, para a busca de información, tratamento dos textos e realización de presentacións.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.5.1. Busca e selecciona información en diferentes fontes e soportes dixitais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
			<p>☞ LGB3.5.2. Emprega procesadores de textos con certa autonomía.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.5.3. Utiliza, habitualmente, correctores de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.5.4. Utiliza as TIC, con certa autonomía, para realizar presentacións elementais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Utilización de elementos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión (ilustracións, gráficos, táboas e tipografía) e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Utilizar recursos gráficos e paratextuais que faciliten a comprensión dos textos e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.6.1. Usa recursos gráficos e paratextuais para facilitar a comprensión dos textos e ilustralos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ i , j 	<p>ilustración creativa dos propios textos.</p>	<p>contribúan á súa ilustración creativa.</p>	<p>de maneira creativa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8. Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica. ▪ B3.9. Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Coidar a presentación dos traballos escritos en calquera soporte e valorar a lingua escrita como medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.7.1. Coida a presentación dos textos seguindo as normas básicas de presentación establecidas: marxes, disposición no papel, limpeza, calidade caligráfica, separación entre parágrafos, interliñado... en calquera soporte. ▪ LGB3.7.2. Valora a lingua escrita como medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA ▪ CCL ▪ CSC

BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Uso e identificación intuitiva da terminoloxía seguinte nas actividades de produción e interpretación: denominación dos textos traballados; clases de palabras, sílaba tónica e átona; enunciados: frase e oración; tipos de enunciado: declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo; enlaces: preposición; grupo de palabras: núcleo e complementos; substantivos, artigos e pronomes, adxectivo; tempo e modo verbal; persoa gramatical; modo imperativo e infinitivo; complementos do nome e complementos do verbo: o suxeito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, funcionalmente, como apoio á comprensión e á produción de textos, así como aplicar o seu coñecemento no uso da lingua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.1.1. Recoñece as diferentes categorías gramaticais pola súa función na lingua: substantivo, artigo, pronome, adxectivo, adverbio, verbo e preposición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.1.2. Conxuga e usa con corrección as formas verbais persoais e non persoais dos verbos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.1.3. Diferencia as sílabas que conforman cada palabra, diferenciando a sílaba tónica das átonas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.1.4. Identifica e clasifica os diferentes tipos de enunciado: declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.1.5. Recoñece as oracións simples, comprende o seu significado, utiliza correctamente a concordancia de xénero e número e identifica o verbo e os seus complementos: o suxeito, así como os complementos do nome. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecemento xeral das normas ortográficas, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas nos escritos. ▪ B4.3. Uso de procedementos de derivación, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecer e aplicar, de forma xeral, as normas ortográficas xerais e as de acentuación en particular, apreciando o seu valor social e a necesidade de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.2.1. Aplica xeralmente as normas de acentuación xerais e de acentuación diacrítica e aprecia o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

	de comparación e de contraste para xulgar sobre a corrección das palabras e xeneralizar as normas ortográficas.	cinguirse a elas.	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.2.2. Coñece e utiliza as normas ortográficas, aplicándoas nas súas producións escritas con especial atención nas regras do h, b/v, c/cc, s/x, ll/i/x. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC
<ul style="list-style-type: none"> e e 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4. Comparación de estruturas sintácticas diversas para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Utilizar correctamente as regras de puntuación, así como unha sintaxe adecuada nas producións orais e escritas. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.3.1. Emprega con corrección os signos de puntuación, facendo unha valoración dos resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LGB4.3.2. Usa unha sintaxe adecuada nas súas producións. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LGB4.3.3. Respecta, de xeito xeral, as normas morfosintácticas de colocación do pronome átono. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC
<ul style="list-style-type: none"> e 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Exploración das posibilidades do uso de diversos enlaces entre oracións (causa, consecuencia, finalidade, contradición...), así como algúns elementos de cohesión, en relación coa composición de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4. Recoñecer e empregar os conectores básicos, así como outros elementos de cohesión. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.4.1. Usa diversos conectores básicos entre oracións: causa, consecuencia, finalidade, contradición... 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
			<ul style="list-style-type: none"> LGB4.4.2. Recoñece determinados procesos de cohesión nos textos: anáfora, sinónimos... 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
<ul style="list-style-type: none"> e 	<ul style="list-style-type: none"> B4.6. Identificación, en oracións, do verbo e os seus complementos, especialmente o suxeito, e do papel semántico do suxeito (axente, paciente e causa). B4.7. Transformación de oracións sinxelas de activa en pasiva, e viceversa, para mellorar a comprensión de determinados textos. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Identificar o papel semántico do suxeito e transformar oracións activas sinxelas en pasivas, e viceversa, para mellorar a comprensión e a produción de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5.1. Identifica, en oracións sinxelas, o papel semántico do suxeito.. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
			<ul style="list-style-type: none"> B4.5.2. Recoñece se a oración é activa ou pasiva e é quen de facer a transformación dunha outra. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA
<ul style="list-style-type: none"> e 	<ul style="list-style-type: none"> B4.8. Práctica do paso de estilo directo a estilo indirecto na narración, para mellorar a produción de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.6. Transformar un texto narrativo sinxelo de estilo directo noutro de estilo indirecto. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.6.1. Transforma un texto sinxelo narrativo de estilo directo noutro de estilo indirecto. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. Uso eficaz do dicionario, en papel ou electrónico, na busca da ampliación do vocabulario e como consulta ortográfica e gramatical. ▪ B4.10. Ampliación do vocabulario, mediante o traballo con palabras sinónimas, antónimas, homónimas, polisémicas; aumentativos e diminutivos, frases feitas, siglas e abreviaturas. ▪ B4.11. Ampliación do vocabulario mediante os procedementos de creación de palabras: derivación (prefixos e sufixos) e composición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Ampliar o vocabulario a partir do uso do dicionario e do traballo e reflexión sobre as palabras que conforman a lingua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.7.1. Usa axeitadamente o dicionario en papel ou dixital para buscar calquera palabra, seleccionando a acepción precisa segundo cada contexto e como consulta ortográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.7.2. Recoñece e crea palabras derivadas (prefixación e sufixación) e compostas, identificando e formando familias de palabras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.7.3. Recoñece e usa sinónimos, antónimos, homónimos, palabras polisémicas de uso frecuente, frases feitas, siglas e abreviaturas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ h ▪ m ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.12. Coñecemento xeral das características relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega e identificación e valoración desta lingua dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.8. Coñecer, de xeito xeral, as características relevantes da lingua galega e identificar e valorar esta lingua dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.8.1. Coñece, de xeito xeral, as características máis relevantes (históricas, socioculturais...) da lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.8.2. Identifica e valora a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ e ▪ m ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.13. Comparación entre aspectos das linguas que o alumnado coñece e/ou está a aprender para mellorar os procesos comunicativos e recoñecer as interferencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.9. Establecer relacións elementais entre as diversas linguas que utiliza ou está a aprender o alumnado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.9.1. Recoñece, de forma xeral, e evita as interferencias entre as linguas que está a aprender. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB4.9.2. Identifica diferenzas, regularidades e semellanzas, ortográficas e léxicas entre todas as linguas que coñece e/ou está a aprender, como punto de apoio 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

para a súa aprendizaxe.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. escoita, memorización e reprodución de textos procedentes da literatura popular oral galega (refrásns, adiviñas, lendas, contos, poemas, conxuros, ditos e cantigas), así como da literatura galega en xeral. ▪ B5.2. Valoración e aprecio do texto literario galego (oral ou non) como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1 escoitar, memorizar, reproducir e valorar textos procedentes da literatura popular galega e da literatura galega en xeral. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.1.1. escoita, memoriza e reproduce textos procedentes da literatura popular oral galega (refrásns, adiviñas, lendas, contos, poemas, conxuros, ditos, cantigas) e da literatura galega en xeral 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.1.2. Valora os textos da literatura oral galega como fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Lectura persoal, silenciosa e en voz alta de obras en galego adecuadas á idade e aos intereses (conto, cómic, novela). ▪ B5.4. Lectura guiada de textos da literatura infantil, adaptacións breves de obras literarias clásicas e literatura actual en diversos soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Ler textos e obras n galego da literatura infantil, adaptacións breves de obras clásicas e literatura actual, adaptadas á idade e en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.2.1. Le en silencio obras e textos en galego da literatura infantil, adaptacións breves de obras clásicas e literatura actual, adaptadas á idade e en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.2.2. Le en voz alta obras e textos en galego da literatura infantil, adaptacións breves de obras clásicas e literatura actual, adaptadas á idade e en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Lectura comentada de poemas, de relatos e de obras teatrais tendo en conta as convencións literarias (xéneros, figuras) e a presenza de certos temas e motivos repetitivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Identificar as características dos diferentes xéneros e as figuras literarias, así como temas recorrentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.3.1. Identifica as características principais dos diferentes xéneros literarios: narrativa, poesía e teatro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB5.3.2. Distingue algúns 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL

			recursos retóricos e métricos propios dos poemas.	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB5.3.3. Identifica e emprega algunhas figuras literarias: comparacións, personificacións, hipérbolos e xogos de palabras. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CCEC CAA
			<ul style="list-style-type: none"> LGB5.3.4. Identifica os temas recorrentes na literatura. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CCEC
<ul style="list-style-type: none"> b e 	<ul style="list-style-type: none"> B5.6. Recreación e composición de poemas e relatos para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo, lembranzas, recoñecendo as características de algúns modelos. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.4. Recrear e compoñer poemas e relatos sinxelos a partir de modelos dados. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.4.1. Recrea e compón poemas e relatos, a partir de modelos sinxelos, para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo e lembranzas. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CCEC CSC
<ul style="list-style-type: none"> b d e 	<ul style="list-style-type: none"> B5.7. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.5. Participar activamente en dramatizacións de textos literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.5.1. Participa activamente en dramatizacións de textos literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL
<ul style="list-style-type: none"> a d e o 	<ul style="list-style-type: none"> B5.8. Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada), como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.6. Valorar a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.6.1. Valora a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CCEC
<ul style="list-style-type: none"> a d e o 	<ul style="list-style-type: none"> B5.9. Interese por coñecer os modelos narrativos e poéticos que se utilizan noutras culturas. B5.10. Comparación de imaxes, símbolos e mitos facilmente interpretables que noutras culturas serven para entender o mundo e axudan a coñecer outras maneiras de relacións sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.7. Amosar interese, respecto e tolerancia ante las diferenzas persoais, sociais e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.7.1. Compara imaxes, símbolos e mitos sinxelos doutras culturas cos da cultura galega, amosando interese e respecto. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB5.7.2. Amosa curiosidade por coñecer outras costumes e formas de relación social, respectando e valorando a diversidade cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC

5. ENSINANZAS TRANSVERSAIS

EDUCACIÓN MORAL

- Desenvolver a autonomía persoal e tamén as posibilidades de tomar iniciativas e establecer relacións afectivas nas actividades habituais e nas relacións de grupo.
- Comprender e valorar as características e as calidades das persoas que o rodean, establecendo relacións equilibradas e construtivas.

EDUCACIÓN CÍVICA

- Manifestar interese por escoitar, comprender, informarse e poder participar posteriormente en conversas, debates e mesas redondas, respectando a quenda de palabra e valorando as ideas e as intervencións dos outros.
- Implicarse activamente nos diálogos e adoptar unha actitude dialogante nas situacións cotiás que o requiren.

EDUCACIÓN PARA A PAZ

- Respetar a diversidade lingüística dos inmigrantes e rexeitar calquera tipo de discriminación.
- Coñecer e valorar as variedades dialectais da lingua galega.
- Valoración das tradicións e os costumes doutros países como riqueza.

EDUCACIÓN PARA A IGUALDADE ENTRE OS SEXOS

- Conseguir unha visión do mundo libre de estereotipos sexistas e rexeitar calquera tipo de discriminación por razón de sexo.

EDUCACIÓN PARA A SAÚDE

- Actuar con autonomía nas actividades cotiás e nas relacións de grupo, asumindo as responsabilidades que lle correspondan.

EDUCACIÓN AMBIENTAL

- Servirse das competencias orais e escritas adquiridas para valorar criticamente a propia contorna e interesarse por respectala e melloralala.
- Coñecer os problemas principais que se producen no ambiente e reflexionar sobre as súas posibles solucións coa axuda da linguaxe.
- Respectar os seres vivos.

EDUCACIÓN PARA O LECER

- Valorar a lectura de fragmentos de obras literarias acordes á súa idade como unha fonte de pracer e gozo estético.

6. ESTÁNDARES MÍNIMOS ESIXIBLES

-BLOQUE 1:

- Comprende as ideas principais dun texto oral sinxelo, procedentes da radio, da tv. ou de internet. Identifica o tema e elabora un resumo.
- Accede a documentos audiovisuais e dixitais, para obter, seleccionar e clasificar, con certa autonomía, a información relevante e necesaria para realizar traballos ou completar información, valorando os medios de comunicación como instrumento de aprendizaxe.
- Elaboro textos orais sinxelos imitando modelos de calquera medio de comunicación.
- Segue unha exposición da clase e extrae, de maneira global, as ideas máis destacadas.
- Iníciase na elaboración de pequenas exposicións orais na aula adecuando o discurso ás diferentes necesidades comunicativas (narrar, descubrir e expoñer), utilizando o dicionario se é preciso.
- Respecta as quendas de palabra nos intercambios orais.
- Participa na conversa formulando e contestando preguntas.
- Recoñece a validez da lingua galega para conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas.

-BLOQUE 2:

- Comprende a información relevante de textos procedentes dos medios de comunicación social ou propios de situacións cotiás.
- Identifica as ideas principais e secundarias dun texto (narrativo, descritivo e expositivo)
- Busca, localiza e selecciona información concreta dun texto sinxelo, deducindo o significado de palabras e expresións polo contexto.
- Interpreta e comprende, de maneira xeral, a información de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións redundantes, relacionándoa co contido do texto que acompaña.
- Esquematiza as ideas dun texto sinxelo, indicando as ideas principais e secundarias.
- Deduce o posible contido dun texto sinxelo antes de lelo, axudándose do título e as ilustracións.
- Utiliza as tecnoloxías da información para localizar e seleccionar a información dun texto sinxelo adecuado á súa idade.
- Realiza diferentes tipos de lectura en función de cada texto: de investigación, de aprendizaxe, de gozo persoal ou de resolución de problemas.

-BLOQUE 3:

- Planifica a elaboración do texto, antes de comezar a escribir, xerando ideas, seleccionando e

estruturando a información, mediante notas, esquemas ou guións.

- Elabora o texto cunha estrutura definida, con coherencia e cohesión, de maneira xeral, os enunciados.
- Aplica , de maneira xeral, a norma lingüística: ortografía, acentuación, léxico, morfosintaxe e usa , habitualmente, unha linguaxe non sexista.
- Elabora, en diferentes soportes, textos propios da vida cotiá e académica, imitando modelos: cartas e correos electrónicos, mensaxes curtas, normas, notas e invitacións.
- Redacta textos xornalísticos (noticias, crónicas, reportaxes, entrevistas) e anuncios e carteis, imitando modelos publicitarios moi sinxelos.
- Escribe textos coherentes empregando algúns elementos básicos de cohesión, usando o rexistro adecuado.
- Elabora textos sinxelos que combinan a linguaxe verbal e non verbal: carteis publicitarios, anuncios, cómic, contos, poemas, cancións e anécdotas.
- Busca e selecciona información en diferentes fontes e soportes dixitais.
- Emprega procesadores de texto con certa autonomía.
- Utiliza as TIC, con certa autonomía, para realizar presentacións elementais.

-BLOQUE 4:

- Diferenza as sílabas que conforman cada palabra, distinguindo a sílaba tónica das átonas.
- Usa unha sintaxe adecuada nas súas producións.
- Recoñece e crea palabras derivadas (prefixación e sufixación) e compostas, identificando e formando familias de palabras.

-BLOQUE 5:

- Escoita, memoriza e reproduce textos procedentes da literatura popular oral galega (refrás, adiviñas, lendas, contos , poemas, conxuros, ditos , cantigas) e da literatura galega en xeral.
- Le, en silencio e en voz alta, obras e textos en galego da literatura infantil, adaptacións breves de obras clásicas e literatura actual, adaptadas á idade e en diferentes soportes.
- Identifica as características principais dos diferentes xéneros literarios: narrativa, poesía e teatro.
- Recrea e compón poemas e relatos, a partir de modelos sinxelos, para comunicar sentimentos, emocións, estados de ánimo e lembranzas.

7. AVALIACIÓN INICIAL

Na primeira quincena do curso realizarase una proba de avaliación inicial que consistirá en :

- Lectura en voz alta.
- Comprensión lectora.
- Expresión escrita: redacción
- Proba escrita con diferentes cuestións de gramática, ortografía, comprensión e expresión escrita.

8. PROCEDIMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Os criterios de cualificación serán fundamentais para valorar o grao de adquisición das competencias básicas e os obxectivos fixados.

No primeiro trimestre realizarase unha avaliación inicial que servirá de referencia para o desenvolvemento do currículo.

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, informando por escrito ao alumno e aos pais das cualificacións obtidas. A materia dividirase en temas ou unidades didácticas que se repartirán ao longo das tres avaliacións.

Os procedementos serán variados e descritivos para facilitar a información do progreso nesta área e as competencias básicas, utilizando os seguintes instrumentos:

- Observación sistemática.
- Revisión de cadernos e traballos realizados polo alumnado.
- Preguntas individuais e grupais de xeito oral.
- Probas orais e escritas.
- Rexistro e control por parte do profesorado

Valoramos:

- A realización dos exercicios diarios na clase
- A realización das tarefas de casa
- O seu interese
  - O esforzo
  - A resposta das preguntas diarias orais da clase
  - A realización das probas escritas e orais
  - As preguntas realizadas polo alumnado

As probas escritas realizaranse cada un ou cada dous temas, dependendo da dificultade dos contidos.

Teranse en conta as expresións escritas, tanto as realizadas na casa, nas que se terá en conta o prazo de

entrega; como as levadas a cabo na aula.

Terán unha puntuación máis elevada as que elaboren os alumnos na aula. Ás veces, coas que se desenvolvan fóra da aula, preténdese a implicación das familias e outras veces o traballo en grupo, moi enriquecedor para os compoñentes do equipo.

Hai diferentes tipos de probas escritas: exame con varias preguntas, sobre todo de gramática e ortografía, comprensión lectora, expresión escrita, ditados...

A cualificación será numérica, dentro dunha escala do 1 ao 10, considerando un resultado por debaixo de 5, que o alumno non acadou os obxectivos propostos.

• **Procedementos, instrumentos e criterios de avaliación:**

INSTRUMENTOS	PROCEDEMENTOS			
	ESCRITOS	ORAIS	OBSERVACIÓN DIRECTA E SISTEMÁTICA	OUTROS
	-Tarefas diversas realizadas polo alumnado na actividade diaria da aula e na casa. -Caderno de clase do alumno/-a. -Actividades de avaliación (libros, fichas, probas escritas...) -Traballos en grupo. -Resolución de exercicios e problemas. -Actividades de expresión escrita. -Actividades interactivas.	-Preguntas individuais ou grupais. -Participación do alumno/-a. -Intervención na aula. -Postas en común. -Probas orais individuais. -Lectura expresiva. -Preparación en grupo de diversas actividades: coloquios, exposicións, debates...	-Listas de control. -Rexistros -Axenda escolar -Ficha de rexistro individual	-Rúbricas da programación docente. -Rúbricas trimestrais das competencias. -Rúbricas das unidades didácticas. -Aqueles outros que poidan considerarse. -Informe de avaliación.

Os criterios de cualificación son variables e dependentes non só de elementos curriculares e contidos sino tamén de elementos competenciais diversos. Debemos insistir que non existen uns únicos e determinantes instrumentos de control e avaliación, senón que son fundamentais as valoracións conxuntas da actitude xeral de traballo, ganas de aprender, esforzo, madurez e compromiso ante o traballo do alumno/-a. A modo orientativo, reflectimos os seguintes:

POR BLOQUES

- ✓ Comunicación oral (“Falar e escoitar”): 20%.
- ✓ Comunicación escrita (“Ler”): 30%.
- ✓ Comunicación escrita (“Escribir”): 30%.
- ✓ Coñecemento da Lingua (“Gramática”): 10%.
- ✓ Educación literaria: 10%.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN	%	
-Valoración dos contidos e competencias adquiridas ou desenvolvidas na unidade	80%	-Realización de probas escritas. -Realización de probas orais. -Rúbricas en aspectos fundamentais (comprensión, expresión, ortografía...)
-Resolución do traballo na clase e na casa -Realización axeitada do traballo. -Presentación do caderno -Realización e presentación de fichas.	10%	-Caderno da clase e libros -Fichas -Registro de actividades. -Axenda escolar. -Baterías de traballo. -Coco-Locos. -Valoración de traballos específicos. -Caderno de control de tarefas. -Ficha de seguimento Outros mecanismos de control
VALORACIÓN DE ACTITUDES NA AULA: -Escoita. -Participación -Esforzo. -Colaboración. -Positivismo. -Control postural	10%	-Registros variados. -Registros persoais (de participación, actitude, atención...) -Observación sistemática e diaria na aula.

9. METODOLOXÍA

A área de Lingua ten que perseguir que o alumno/a adquira un sistema de signos, pero tamén o seu significado cultural e o modo en que as persoas integran a realidade. Que a linguaxe lle sirva de instrumento cultural de regulación da convivencia, de expresión de ideas, sentimentos e emocións e de regulación da propia conduta. Tamén ten que perseguir que o alumno/a sexa capaz de construír unha representación do mundo compartida e que sexa capaz de comunicala. En definitiva, que sexa capaz de desenvolverse con facilidade en diferentes situacións da vida e especialmente na escola, utilizando os textos académicos para a aprendizaxe e o desenvolvemento do resto de áreas.

O ensino da área ten que partir do uso da lingua que os alumnos xa adquiriron ao comezo da etapa. Partindo disto, terase que ampliar a competencia comunicativa e lingüística de forma que sexan capaces de interactuar en todos os ámbitos sociais nos cales participan.

O uso social da lingua en contextos familiares, privados, públicos e escolares, teñen que ser o fío condutor dos contidos da área.

Tense que entender a lingua desde a perspectiva global, posto que os diferentes bloques de contidos en que se articula a área non poden corresponder á práctica docente, senón que esta tense que enfrontar relacionando os diferentes bloques, posto que todos eles están moi relacionados.

A integración das **competencias** e as **intelixencias múltiples** á área supón insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e pór en práctica estratexias didácticas que consideren as diferentes posibilidades de adquisición do alumno/a. Isto conséguese:

- Nas **tarefas integradas**.
- Nas páxinas de repaso a final de cada unidade didáctica do libro do alumno/a.
- Nas **actividades competenciais e de intelixencias múltiples**

É a través destes proxectos e tarefas integradas que os alumnos poden desenvolver as súas capacidades ao redor da planificación do traballo, a selección dun tema de interese, dos contidos e dos materiais que se utilizarán e en relación coa elaboración e presentación do proxecto, a súa corrección e, finalmente, a exposición, todo nunha contorna de colaboración e intercambio entre iguais. En definitiva, predomina o traballo cooperativo que permite desenvolver a capacidade de discusión, a comunicación, o intercambio de ideas, o respecto e a comprensión das opinións alleas, e a reflexión sobre as propias ideas.

O **uso das TIC** é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, posto que nos permite motivar o alumno/a, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova

aprendizaxe con contextos reais, facilitar a transferencia, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento.

A metodoloxía proposta promove a construción de aprendizaxes significativas a partir de secuencias de adquisición de coñecementos que propoñen:

- Evocación de coñecementos previos para abordar os contidos novos.
- Progresiva e coidadosa incorporación de coñecementos novos, a través de exemplos extraídos de situacións cotiás e contextualizadas para o alumno/a de Quinto curso, que favorecen a súa comprensión. Isto posibilita a transferencia de aprendizaxes á vida cotiá, conectando coa adquisición das competencias propias da materia.
- Exercicios e actividades diversificadas que teñen en conta competencias e intelixencias múltiples: traballo individual e en grupo, traballo cooperativo en Proxectos e en tarefas **integradas**, uso das TIC e actividades que traballan contidos fundamentais. Están secuenciados por niveis de dificultade, abordan diversidade de estilos cognitivos e intelixencias e facilitan a adquisición de competencias a todos os alumnos.

10. ORGANIZACIÓN DE ESPAZOS

- Aula:
  - Adaptable segundo as actividades (orais, escritas, proxectos, con encerado dixital, canón...).
  - A disposición permitirá desprazarse con facilidade polos distintos espazos e os materiais estarán ao alcance dos nenos para que traballen de forma autónoma.
  - Distribución posible en grupos, asemblea, recunchos de xogo e traballo individual.
- Espazos comúns:
  - Patio, corredores, ximnasio, comedor, biblioteca do centro...
- Espazos exteriores (casa, biblioteca, visitas...):
  - Proxectos cooperativos, exercicios de aplicación, consolidación e estudo autónomo.

11. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Libro dixital
- Libros de lectura
- Recursos educativos (Internet).
- Aula Virtual.
- Ordenador.
- Encerado dixital.
- Programa interactivo Snappet.

12. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Terase en conta a atención á diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, de intereses e capacidades dos alumnos:

- **ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA):** Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de forma máis pautada, con maior apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte do alumnado.
- **COMPETENCIAS e INTELIXENCIAS MÚLTIPLES:** Contémplase a diversidade de estilos cognitivos e de intelixencias en aprendizaxes coa lectura, co movemento, coa representación plástica, coa dramatización...
- **PLANS INDIVIDUAIS** dirixidos a alumnos que o requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación) **CON FICHAS DE REFORZO E/OU AMPLIACIÓN**
- **ACTIVIDADES MULTINIVEL:** Posibilita que os alumnos atopen, respecto ao desenvolvemento dun contido, actividades que se axustan ao seu nivel de competencia curricular, aos seus intereses, habilidades e motivacións.
- **ENSINO TITORADO .**
- **TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.**
- **LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.**

13. INCORPORACIÓN DAS TIC NA AULA

O noso centro está integrado no proxecto experimental de implantación de libros dixitais E-DIXGAL no que a incorporación das TIC na aula e o seu obxectivo fundamental.

Utilizaremos:

<i>Libro Dixital Interactivo</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Libro proxectable que incorpora elementos de interactividade: actividades, ligazóns, animacións...
<i>Actividades TIC</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Actividades integradas nas secuencias de aprendizaxe.
<i>Recursos interactivos da nosa web</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ligazóns de actividades interactivas existentes na nosa web
<i>Ligazóns á Internet</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Aproveitamento de recursos educativos en Internet: procura de imaxes, información ou curiosidades e selección e organización para transformar estes

14. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR

Recomendación de libros

Cada unidade introdúcese coa súa lectura correspondente. Recoméndase ao alumnado a conveniencia da lectura desa obra completa.

En cada unha das unidades recoméndase outra lectura relacionada co tema.

Para calquera neno/a é moi motivador iniciar a lectura dun libro que foi recomendado e valorado por algún compañeiro/a.

Ademais dun libro obrigatorio por trimestre poderá recomendarse un libro voluntario en galego e outro en castelán que axudarán a subir nota. Algunhas das propostas deste ano son as seguintes:

Durante 20 min diarios (despois do recreo) o alumnado ten un tempo de recollemento, de intimidade para introducirse na lectura libre escollida por eles.

Outras veces pódese facer lectura guiada dalgún libro común.

Establécense unhas lecturas reflectidas no proxecto lector anual.

Lectura na rede

É outra forma de levar a cabo a hora de ler, tendo en conta que se pode ler en diferentes soportes.

Na nosa páxina web existen moitas lecturas axeitadas ás idades do noso alumnado.

Mochila viaxeira

Unha experiencia motivadora onde pais, fillos, irmáns, avós... comparten libros, música, películas e incluso xogos interactivos que activan a mente de todos eles.

Exposicións

Os libros saen da biblioteca, igual que nas anteriores actividades, para encher os corredores e acercar o seu contido ao alumnado.

Busca de información

É importante ensinar ao alumnado a buscar información para dar resposta ás súas inquiredanzas, saber onde atopala, ser quen de discernir entre a boa ou mala información, ... deste xeito alcanzariamos unha das competencias básicas que consideramos fundamental para a formación do alumnado: *Aprender a aprender*.

Dramatizacións

Teatro, de monicreques ou personaxes reais, os conta-contos... Declamacións de poemas; aprendizaxe dalgúns deles e, incluso, intentar musicar ou investigar se están musicados.

Escribir e ilustrar

Facer os seu propios relatos e a ilustracións dos mesmos.

Ilustrar poemas ou fragmentos literarios. Participar no concurso "Poesía e Imaxe"

Presenza de escritores e ilustradores no centro.

15. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO

1. SITUACIÓN DO ALUMNADO DE 5º DE PRIMARIA

O alumnado de 5º é maioritariamente castelán falante. Teñen o castelán como lingua inicial e como lingua habitual.

Obsérvase que a competencia en lingua galega mellora na escrita, estando un pouco máis baixo o nivel que o castelán, pero na expresión oral é moito máis baixa.

2. LINGUA DO ENSINO NESTA ÁREA

Por suposto, a lingua en que se vai levar a cabo esta área é a LINGUA GALEGA.

3. OBXECTIVOS XERAIS

Respondendo a un contorno castelán falante e como pautas para a planificación do noso proxecto lingüístico, centrarémonos en dous obxectivos xerais:

- Que o alumnado aumente a competencia e uso habitual do galego.
- Que acaden unha axeitada competencia en galego ao remate da etapa.

4. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

- Ser quen de manter unha conversa en galego.
- Ler en galego con fluidez.
- Ampliar o vocabulario galego.

- Ser quen de expresarse por escrito con soltura en galego.

5. ACTIVIDADES

Os obxectivos anteriores estanse a desenvolver mediante as actividades que se describen a continuación:

1. Festas tradicionais: Samaín, Magosto, Entroido, Festas de Nadal e Día da Paz
2. Semana das Letras Galegas
3. Emprego de material bibliográfico, fonográfico, audiovisual e informático en lingua galega
4. Encontros con Ilustradores, Autores e Contacontos en lingua galega
5. Utilización das TICs e, en especial, a nosa web realizada en lingua galega

16. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓNS AO PLAN DE CONVIVENCIA DO CENTRO

O COIDADADO DA PERSOA:

- Procuraremos acadar nos nosos alumnos o **benestar emocional**.
- Traballaremos a **educación en valores**: segundo os temas especificados anteriormente.
- Prestaremos especial **atención á diversidade** entendendo a diferenza coma un valor.
Realizaranse fichas de reforzo e ampliación de cada unha das unidades.
- O alumnado deberá acudir ao centro en condicións axeitadas de hixiene, coa debida puntualidade e coas súas tarefas feitas

O COIDADADO DO ENTORNO:

- Buscamos unha escola aberta e integrada no entorno
- Procuraremos ter un entorno físico agradable:
  - Traballaranse a normas:
    - De funcionamento da aula:
      - Cumprimento das normas xerais da aula
      - Orden e limpeza na realización das tarefas.
      - Orden e colocación do seu material e das mesas.
    - De funcionamento doutras dependencias:
      - Biblioteca

O COIDADADO DAS RELACIÓNS:

- **Coas familias:** O contacto directo coas familias será levado a cabo polo profesor titor. O profesor de cada unha das materias informará ao profesor/a titor/a das cualificacións, cumprimento de normas... de cada un dos alumnos para informar á familia. Todo isto non implica que calquera pai ou nai poda solicitar entrevista con calquera profesor para aclarar calquera dúbida ou problema.
- **Todo o profesorado** que imparte clase ao grupo de alumnos establecerá reunións periódicas para estar sempre informados da marcha de cada un dos alumnos.
  - Consideramos fundamental a *coordinación entre todo o profesorado* para a marcha do centro.

17. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

- Participación en:
  1. Festas tradicionais: Samaín, Magosto, Entroido, Festas de Nadal e Día da Paz
  2. Día de Rosalía
  3. Semana das Letras Galegas
- Dramatizacións de lecturas
- Recitado de poemas
- Elaboración de contos
- Exposicións literarias
- Participar en concursos en lingua galega
- Asistencia a obras de teatro
- Encontros con Ilustradores, Autores e Contacontos en lingua galega

18. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.	SI	
	Existe unha distribución temporal equilibrada.	ÁS VECES	
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.	SI	
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinabilidade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).	SI	
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.	SI, PARA A MAIORÍA	
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.	SATISFACTORIO	
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.	SATISFACTORIO	
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.	SI	
Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e ás familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.	SI	
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.	SI	
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.	SI	
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: <ul style="list-style-type: none"> • Aos alumnos. • Ás familias. 	SEMPRE	
Utilización de medidas para a atención á diversidade	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.	SI, NA MEIRANDE PARTE DOS CASOS	
	Ofrecese resposta ás diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.	SEMPRE QUE FOI POSIBLE	
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.	SEMPRE SE PODE MELLORAR	
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo aos informes psicopedagóxicos.	SI	

**PROGRAMACIÓN
DE
CIENCIAS SOCIAIS**

5° EDUCACIÓN PRIMARIA

ÍNDICE

- Obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe
- Mínimos esixibles
- Avaliación
  - Avaliación Inicial
  - Procedementos e Instrumentos de avaliación
  - Criterios de cualificación
  - Medidas de Atención á Diversidade
- Metodoloxía
- Materiais e recursos didácticos
- Contribución aos proxectos do Centro
  - Accións de contribución ao Plan lector
  - Accións de contribución ao Proxecto Lingüístico do Centro
  - Accións de contribución ao Plan de Convivencia
  - Accións de contribución as Actividades Complementarias e Extraescolares
- Avaliación da programación.

1.OBXECTIVOS,CONTIDOS,CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS				
OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Iniciación ao coñecemento científico, toma de conciencia das súas fases e a súa aplicación nas Ciencias sociais. Proposta de traballo que xurda dun problema, acontecemento ou inqueranza e que supoña un proceso de investigación e acción que garanta participación activa do alumnado e facilite o proceso de autorregulación de aprendizaxes. ▪ B1.2.Busca e selección de información empregando as TIC e outras fontes (directas e indirectas), organización, análise, documentación do proceso (mediante uso do cartafol) e comunicación das conclusións. ▪ B1.3.Planificación e xestión de proxectos co fin de acadar obxectivos. Iniciativa emprendedora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Realizar un traballo de investigación que supoña a busca, selección e organización de información sobre fenómenos previamente delimitados, a realización dun produto, a documentación do proceso e a comunicación do resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.1.1.Busca información (empregando as TIC e outras fontes directas e indirectas), selecciona a información relevante, a organiza, analiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica oralmente e/ou por escrito. ▪ CSB1.1.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas, ten iniciativa na toma de decisións e asume responsabilidades. ▪ CSB1.1.3.Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4.Emprego de técnicas de estudo individual e de estratexias de traballo cooperativo. Valoración do esforzo e coidado do material. ▪ B1.5.Participación activa e construtiva na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2.Empregar estratexias de traballo cooperativo, adotar un comportamento de respecto e tolerancia ante as diferentes ideas e achegas alleas nos diálogos e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.1.Participa en actividades individuais e de grupo, e emprega estratexias de traballo cooperativo valorando o esforzo e o coidado do material. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

	<p>vida social, uso das normas de convivencia.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6.A cooperación e diálogo como valores democráticos e recursos 	<p>debates, valorando o esforzo e amosando actitudes de cooperación, participación e respecto cara aos demais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.2. Adopta un comportamento responsable, construtivo e solidario, respectando diferentes ideas e achegas nos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
	<p>básicos na resolución pacífica de conflitos.</p>		<p>debates e recoñecendo a cooperación e o diálogo como principios básicos do funcionamento democrático.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Utilización da terminoloxía propia da área. <ul style="list-style-type: none"> - Organización de ficheiros temáticos de termos propios da área. ▪ B1.8. Fomento de Técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias sociais (de carácter social, xeográfico e histórico). <ul style="list-style-type: none"> - A prensa escrita e dixital como fonte de información. ▪ B1.9. Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Coñecer e utilizar as palabras claves e conceptos necesarios para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais, así como comprender diferentes linguaxes recollidos en textos de carácter social, xeográfico ou histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.3.1. Emprega de maneira axeitada o vocabulario adquirido para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCB1.3.2. Expón oralmente de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifesten a comprensión de textos orais e /ou escritos de carácter xeográfico, social e histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.3.3. Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as tecnoloxías da información e a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CSC

BLOQUE 2. O MUNDO QUE NOS

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1.O Universo: galaxia,estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1.Explicar como é e de que forma se orixinou o Universo e os seus principais compoñentes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.1.1.Describe como é e de que forma se orixinou o Universo e explica os seus principais compoñentes identificando galaxia, estrela, planeta, satélite, asteroide e cometa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2.O sistema Solar: o Sol e os planetas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2.Describir as características principais do Sistema Solar identificando diferentes tipos de astros e as súas características. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.2.1. Describe as características, compoñentes do Sistema Solar, localizando o Sol no centro do mesmo e os planetas segundo a súa proximidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3.O planeta Terra e a Lúa. Características. ▪ B2.4. Movimentos terrestres e as súas consecuencias: as estacións do ano, día e noite, fusos horarios. ▪ B2.5.A translación da Lúa: as fases lunares. Eclipses e mareas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Localizar o planeta Terra e a Lúa no sistema solar, explicando as súas características, movementos, consecuencias e calcular os fusos horarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.3.1. Define e representa o movemento de translación terrestre, o eixe do xiro e os polos xeográficos, asocia as estacións do ano ao seu efecto combinado e calcula os fusos horarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.3.2.Explica o día e a noite como consecuencia da rotación terrestre e com unidades para medir o tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.3.3.Define a translación da Lúa identificando e nomeando as fases lunares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ g ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Cartografía. Planos, mapas e planisferios. Mapas temáticos. ▪ B2.7. Escalas e signos convencionais dun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Describir correctamente planos e mapas, incluíndo os planisferios, interpretando a súa escala e signos convencionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.4.1. Identifica e clasifica os diferentes tipos de mapas, define que é a escala nun mapa e emprega e interpreta os signos convencionais máis usuais que poden aparecer nel. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Orientación no espazo: técnicas, instrumentos e estratexias. <ul style="list-style-type: none"> - Elaboración dun itinerario coa axuda de ferramentas dixitais. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9. O clima e factores climáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Identificar os elementos que inflúen no clima, explicando como actúan nel e adquirindo unha idea básica de clima e dos factores que determinan o clima en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.5.1. Define clima, nomea os seus elementos e identifica os factores que determinan en España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. As grandes zonas climáticas do planeta. ▪ B2.11. Tipos de climas de España e as súas zonas de influencia. O clima en Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6. Recoñecer as zonas climáticas mundiais e os tipos de clima de España identificando algunhas das súas características básicas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.1. Explica que é unha zona climática, nomeando as tres zonas climáticas do planeta e describindo as súas características principais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.2. Describe e sinala nun mapa os tipos de climas de España, e as zonas ás que afecta cada un, interpretando e analizando climogramas de distintos territorios de España e relacionándoos co clima ao que pertence. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12. A paisaxe: elementos que a forman, tipos de paisaxes. ▪ B2.13. Características das principais paisaxes de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Explicar que é unha paisaxe, identificar os principais elementos que a compoñen e as características das principais paisaxes de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.7.1. Define paisaxe, identifica os seus elementos e explica as características das principais paisaxes de España valorando a súa diversidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ io 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.14.A diversidade xeográfica das paisaxes de España: relevo e hidrografía. ▪ B2.15.O relevo e arede 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8.Describir as características do relevo de España e a súa rede hidrográfica,localizándoos nun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.8.1.Localiza nun mapa as principais unidadesde relevo en España e as súas vertenteshidrográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
	<p>hidrográfica de Galicia. Utilización de sistemas de información xeográfica.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.8.2.Sitúa nunmapa os mares, océanos e os grandes ríos deEspaña. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16.A intervención humanano medio. Estudo de campo das consecuencias da intervención humana nacontoma. ▪ B2.17.A contaminación eo cambioclimático. ▪ B2.18.Desenvolvemento sostiblee consumo responsable. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9.Explicar a importancia da intervención humana no medio e favorecer o desenvolvementosostible. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.9.1.Explica a importancia do coidado do medio, así como as consecuencias da acción humananeste. ▪ CSB2.9.2.Favorece o desenvolvemento sostible eo consumo responsable. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CAA

BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1.A Constitución de 1978. ▪ B3.2.Dereitos e deberes dos cidadáns e cidadás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1.Explicar a importancia que ten a Constitución para o funcionamento do Estado español, así como os dereitos, deberes e liberdades recollidos nesta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.1.1. Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución e explica a importancia que a Constitución ten para o funcionamento do Estado español. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Forma de goberno: a monarquía parlamentaria. ▪ B3.4. As principais institucións políticas e as súas funcións. Elaboración de organigramas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Identificar as institucións políticas que se derivan da Constitución. Funcións e organización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.1. Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.2. Identifica e comprende a división de poderes do Estado e cales son as atribucións recollidas na Constitución para cada un deles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Entidades territoriais e órganos de goberno. As comunidades autónomas, as cidades autónomas e as provincias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Describir a organización territorial do Estado español así como os órganos de goberno. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.3.1. Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos as distintas comunidades autónomas que forman España, así como as súas provincias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Manifestacións culturais e lingüísticas de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Valorar a diversidade cultural, social, política e lingüística do Estado español respectando as diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.4.1. Valora, partindo da realidade do estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio como fonte de enriquecemento cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

▪ d	▪ B3.7.Demografía e poboación.	▪ B3.5.Comprender e interpreta	▪ CSB3.5.1.Define	▪ CMCCT
▪ g ▪ h ▪ i	Variables demográficas. ▪ B3.8.Conceptos demográficos: poboación absoluta, densidade de poboación, distribución espacial, crecemento natural e crecemento real da poboación. ▪ B3.9.Representación gráfica de datos demográficos.	os principais conceptos demográficos e os factores xeográficos, sociais, económicos ou culturais que inciden nos datos de poboación.	demografía e poboación, comprende os principais conceptos demográficos e os principais factores que afectan á de poboación. ▪ CSB3 5.2.Interpreta unha pirámide de poboación e outros gráficos usados no estudo da poboación.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
▪ d ▪ g ▪ h ▪ o	▪ B3.10.Poboación de Galicia e España: distribución e evolución. Representación gráfica de algúns datos demográficos de Galicia obtidos en fontes estatísticas: INE.	▪ B3.6.Distinguir os principais trazos da poboación española explicando a súa evolución e a súa distribución demográfica e representándoa graficamente.	▪ CSB3.6.1.Describe os principais rasgos da poboación española. ▪ CSB3.6.2.Explica o proceso da evolución da poboación en España e describe a incidencia que tiveron nesta, factores como a esperanza de vida ou a natalidade. ▪ CSB3.6.3.Describe os factores que condicionan a distribución da poboación española. ▪ CSB3.6.4 Sitúa nun mapa os maiores núcleos de poboación en España e as zonas máis densamente poboadas.	▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CSC
▪ a ▪ d ▪ h ▪ o	▪ B3.11.Os movementos migratorios: éxodo rural, a emigración a Europa, a chegada de inmigrantes ao noso país. ▪ B3.12.Problemas actuais da	▪ B3.7.Describir os movementos migratorios da poboación galega e de España explicando o éxodo rural, a emigración a Europa, e a chegada de	▪ CSB3.7.1 Explica o éxodo rural, a emigración a Europa, e a chegada de inmigrantes ao noso país.	▪ CCL ▪ CSC

	<p>poboación española.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Estudo de casos e debates. 	<p>emigrantes ao noso país e identificar os problemas actuais da poboación española.</p>	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.7.2. Identifica e describe os principais problemas actuais da poboación española: 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<p>migracións, envellecemento, etc.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> h 	<ul style="list-style-type: none"> B3.13. As actividades produtivas: recursos naturais e materias primas. B3.14. Produtos elaborados. Artesanía e Industria. Formas de produción. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.8. Explicar as diferenzas entre materias primas e os produtos elaborados, identificando as actividades que se realizan para obtelos. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.8.1. Identifica e define materias primas e produto elaborado e os asocia coas actividades nas que se obteñen. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> CSB3 8.2 Describe ordenadamente o proceso de obtención dun produto ata a súa venda e identifica os sectores aos que pertencen. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> h o 	<ul style="list-style-type: none"> B3.15. As actividades económicas e os sectores produtivos de España. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.9. Identificar as actividades que pertencen a cada un dos sectores económicos, describir as características destes recoñecendo as principais actividades económicas de España. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB3.9.1. Identifica os tres sectores de actividades económicas e clasifica distintas actividades no grupo ao que pertencen. 	<ul style="list-style-type: none"> CMTC CSC
			<ul style="list-style-type: none"> CSB3.9.2. Explica as actividades relevantes dos sectores primario, secundario e terciario en España e as súas localizacións nos territorios correspondentes. 	<ul style="list-style-type: none"> CCL CSC

BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ o ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.O tempo histórico. A Idade Media e a Idade Moderna: duración e datación dos feitos históricos significativos que asacoutan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.Explicar as características de cada tempo histórico estudado e certos acontecementos desas épocas que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.1.1 Identifica a idea de idade da historia e data a Idade Media e Moderna, asociándoas aos feitos que marcan os seus inicios e finais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.As fontes históricas e a súa clasificación: fontes primarias e secundarias. Elaboración dun traballo comparativo entre tipos de fontes históricas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.Coñecer a importancia das fontes históricas para o estudo da historia, diferenciando entre fontes primarias e secundarias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.2.1.Coñece algunhas fontes da historia representativas de cada unha das idades da historia, facendo fincapé na Idade Contemporánea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.1.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.A península ibérica na Idade Media. ▪ B4.5. Al-Andalus e os reinos cristiáns. ▪ B4.6.O Camiño de Santiago. O Románico. O Gótico. Proposta de realización dunha investigación e exposición sobre o Camiño de Santiago. ▪ B4.7.España e Galicia na Idade Moderna. ▪ B4.8.A época dos grandes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos históricos, políticos, sociais e culturais máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.1. Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes da Idade Media e Idade Moderna en España. ▪ CSB4.4.2. Identifica e localiza no tempo e no espazo os feitos fundamentais da historia medieval e moderna de España, describindo as principais características de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC <ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

	<p>descubrimientos.</p> <ul style="list-style-type: none"> B4.9.A monarquía dos Austrias e os Borbóns. 		<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.3. Explica aspectos relacionados coa forma de vida e organización social de España das distintas épocas históricas estudadas. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC CAA
	<ul style="list-style-type: none"> B4.10.A arte na Idade Moderna: Renacemento e Barroco. 		<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.4. Describe en orde cronolóxica os principais movementos artísticos e culturais da Idade Media e da Idade Moderna en España citando aos seus representantes máis significativos. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CSC CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.5. Identifica as características distintivas das culturas que conviviron nos reinos peninsulares durante a Idade Media describindo a evolución política e os distintos modelos sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> CCEC CSC CCL
			<ul style="list-style-type: none"> CSB4.4.6. Explica as características da Idade Moderna e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia neste período de tempo (Monarquía dos Austrias, s. XVI-XVII. Os Borbóns, s. XVIII). 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCL CCEC
<ul style="list-style-type: none"> d h o 	<ul style="list-style-type: none"> B4.11. Noso patrimonio histórico e cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Desenvolver a curiosidade por coñecer as formas da vida humana no pasado, valorando a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia e como patrimonio cultural que hai que coidar e legar. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB4.5.1. Identifica, valora e respecta o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico e asume as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CCEC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.12. Museos, sitios e monumentos históricos como espazos de aprendizaxe e gozo. Elaboración dunha guía dun museo próximo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Valorar a importancia dos museos, sitios e monumentos históricos como espazos onde se ensina e aprende, amosando unha actitude de respecto á súa contorna e á súa cultura, apreciando a herdanza cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.6.1. Aprecia a herdanza cultural a escala local e nacional como a riqueza compartida que hai que coñecer, preservar e coidar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
---	---	--	--	---

4. MÍNIMOS ESIXIBLES

Contidos mínimos esixibles para CIENCIAS SOCIAIS 5º EDUCACIÓN PRIMARIA

- CSB1.1.1. Busca información (empregando as TIC e outras fontes directas e indirectas), selecciona a información relevante, a organiza, analiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica oralmente e/ou por escrito.
- CSB1.2.1. Participa en actividades individuais e de grupo, e emprega estratexias de traballo cooperativo valorando o esforzo e o coidado do material.
- CSB1.3.1. Emprega de maneira adecuada o vocabulario adquirido para ser capaz de ler, escribir e falar sobre ciencias sociais.
- CSB2.2.1. Describe as características, compoñentes do sistema solar, localizando o Sol no seu centro e os planetas segundo a súa proximidade.
- CSB2.3.1. Define e representa o movemento de translación terrestre, o eixe do xiro e os polos xeográficos, asocia as estacións do ano ao seu efecto combinado e calcula os fusos horarios.
- CSB2.3.2. Explica o día e a noite como consecuencia da rotación terrestre e como unidades para medir o tempo.
- CSB2.6.1. Explica que é unha zona climática, nomeando as tres zonas climáticas do planeta e describindo as súas características principais.
- CSB2.8.1. Localiza nun mapa as principais unidades de relevo en España e as súas vertentes hidrográficas.
- CSB2.8.2. Sitúa nun mapa os mares, océanos e os grandes ríos de España.
- CSB3.1.1. Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución e explica a importancia que a Constitución ten para o funcionamento do Estado español.
- CSB3.2.1. Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización.
- CSB3.3.1. Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos as distintas comunidades autónomas que forman España, así como as súas provincias.
- CSB3.6.4. Sitúa nun mapa os maiores núcleos de poboación en España e as zonas máis densamente poboadas.
- CSB3.8.1. Identifica e define materias primas e produto elaborado e asóciaos coas actividades nas cales se obteñen.
- CSB3.8.2. Describe ordenadamente o proceso de obtención dun produto ata a súa venda e identifica os sectores a que pertencen.
- CSB3.9.1. Identifica os tres sectores de actividades económicas e clasifica distintas actividades no grupo a que pertencen.
- CSB4.1.1. Identifica a idea de idade da historia e data a Idade Media e Moderna, asociándoas aos feitos que marcan os seus inicios e finais.
- CSB4.4.1. Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes da Idade Media e Idade Moderna en España.
- CSB4.4.3. Explica aspectos relacionados coa forma de vida e organización social de España das distintas épocas históricas estudadas.

Criterios de avaliación mínimos esixibles para CIENCIAS SOCIAIS Quinto Curso

- Explicar como é e de que forma se orixinou o Universo e os seus principais compoñentes.
- Describir as características principais do Sistema Solar identificando diferentes tipos de astros e as súas características, incluídos os movementos da Terra e da Lúa e as súas consecuencias.
- Explicar as distintas representacións da Terra e interpretar tanto a linguaxe cartográfica como as linguaxes icónicas e simbólicas para mellorar a comprensión da realidade.
- Diferenciar entre tempo atmosférico e clima, e analizar a importancia das predicións meteorolóxicas.
- Identificar os factores que inflúen no clima e explicar como actúan para adquirir unha idea básica do clima, así como dos factores que o determinan.
- Explicar os trazos máis destacados das temperaturas e das precipitacións dos climas de España e de Galicia, e identificar as paisaxes características de cada zona climática.
- Explicar a importancia que ten a Constitución para o funcionamento do Estado español, así como os deberes, os dereitos e as liberdades que recolle.
- Comprender a división de poderes do Estado e as súas atribucións recollidas na Constitución para cada un.
- Identificar as principais institucións autonómicas galegas.
- Describir a división territorial do Estado distinguindo a administración municipal, provincial e autonómica, e as súas atribucións administrativas.
- Explicar que é a UE, os seus obxectivos políticos e económicos, a súa historia, as súas institucións e os seus órganos de goberno, os países que a compoñen, así como os candidatos a integrarse nun futuro e explicar algunhas vantaxes derivadas do feito de formar parte dela.
- Explicar a evolución e a distribución demográfica galega, española e europea, representando pirámides de poboación, gráficos de barras e diagramas circulares.
- Identificar os feitos fundamentais da historia de Galicia e de España na Idade Media e na Idade Moderna, e situalos correctamente no espazo e no tempo, así como o desenvolvemento cultural nesas épocas.

5. AVALIACIÓN

Tendo en conta que a avaliación neste nivel, debe ser continua e global, segundo a actual normativa, delimitárenos a mesma, a través dos seguintes aspectos:

5.1 Avaliación Inicial

5.2 Procedementos e instrumentos de avaliación

5.3 Criterios de cualificación

5.4 Medidas de Atención a Diversidade

5.1 AVALIACIÓN INICIAL

Na primeira quincena do curso realizarase una proba de avaliación inicial sobre os contidos mínimos esixidos no curso anterior que servirá de referencia para o desenvolvemento do currículo,

5.2 PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, informando por escrito ao alumno e aos pais das cualificacións obtidas. A asignatura dividirase en temas ou unidades didácticas que se repartirán ao longo das tres avaliacións.

Os procedementos serán variados e descritivos para facilitar a información do progreso nesta área e as competencias básicas, utilizando os seguintes instrumentos:

ESCRITOS

- Revisión de cadernos e traballos individuais realizados polos alumnos/as na aula
- Traballos en equipo.
- Probas escritas.
- Realización de tarefas extraescolares.
- Observación sistemática.

ORAIS

- Probas orais

- A resposta das preguntas diarias orais da clase
- Postas en común
- Entrevistas.
- Exposicións orais.

OBSERVACIÓN DIRECTA E SISTEMÁTICA

- Listaxes de control
- Ficha de rexistro individual
- Rexistros de incidencias
- Rexistros anecdóticos persoais.

OUTROS

- Autoavaliación
- Rúbricas da programación docente
- Aqueles outros que poidan considerarse.

As probas escritas realizaranse preferentemente por contidos, cada tema ou cada dous; segundo a dificultade da materia traballada. Serán variadas, poderán abarcar exercicios dos diferentes apartados ou en máis dunha sesión, por apartados (cálculo, resolución de problemas ...) segundo a dificultade do tema. En cada trimestre realizaránse varias probas

Valoraranse nunha escala do 1 ao 10 considerándose que non superou a materia se non acadou a cualificación de 5.

5.3 CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Os criterios de cualificación serán fundamentais para valorar o grao de adquisición das competencias básicas e os obxectivos fixados.

Adoptando os seguintes **CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN**:

CRITERIOS	
<ul style="list-style-type: none"> - Valoración aprendizaxe dos contidos. - Valoración dos procesos seguidos e dos resultados. - Orde, limpeza e estrutura do traballo presentado. - Valoración do tempo de realización. <p style="text-align: center;">80 %</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Probas escritas: cuestionarios, probas obxectivas, interpretación datos (gráficos,...) • Probas orais • Expresión oral do procedemento seguido ao resolver unha actividade • Rúbricas en aspectos fundamentais (comprensión, expresión) .....
<ul style="list-style-type: none"> - Realización axeitada do traballo na casa - Orde e limpeza na realización das actividades no caderno - Interese e esforzo persoal <p style="text-align: center;">10 %</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Caderno de clase • Caderno de control de tarefas • Valoración de traballos específicos • Fichas • Outros.....
<ul style="list-style-type: none"> - Traballo autónomo e cooperativo na aula e noutros espazos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Caderno de clase • Caderno de control de tarefas • Valoración de traballos específicos

<ul style="list-style-type: none"> - Valoración tempo de realización - Iniciativa na realización de actividades en equipo - Capacidade de traballo cooperativo - Valoración de actitudes na aula - Atención, interese e esforzo - Comportamento na aula. <p style="text-align: center;">10%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fichas • Rexistro de actitude, participación activa, atención e concentración, cumprimento das normas, respecto tumos de palabra, etc...) • Observación diaria e sistemática na aula. • Expresión oral do procedemento seguido ao resolver unha actividade • Rexistro de actividades • Cálculo mental . • Respecta as quendas e as opinión dos compañeiros • Grao de comunicación cos compañeiros nos traballos en equipo. • Exposicións orais individuais e en equipo. • Outros.....
--	--

5.4 ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Terase en conta a atención á diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, de intereses e capacidades dos alumnos:

- . ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA): Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de forma máis pautada, con maior apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte dos alumnos.
- PLANS INDIVIDUAIS dirixidos a alumnos que o requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación) CON

FICHAS DE REFORZO E/OU AMPLIACIÓN

- ENSINO TITORADO.
- TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.
- LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.

6. METODOLOXÍA

A área de Ciencias Sociais, a partir do recoñecemento da propia identidade e do contorno máis próximo, inicia aos alumnos no coñecemento, na análise e na valoración do contorno física, social e cultural.

O ensino da área toma, como base para futuras aprendizaxes, os coñecementos previos que os alumnos adquiriron en contacto co contorno. Partir da propia experiencia esperta o interese por resolver problemas sobre a realidade que os rodea e entender os fenómenos que suceden ao seu redor, tanto os referentes á súa concepción de persoa e as súas relacións cos demais, como do coñecemento e coidado do contorno natural.

A observación sistemática en situacións diferentes e a experimentación adquiren un papel relevante na interpretación de feitos e na explicación de fenómenos ou relacións. Todo iso conduce á introdución do método científico.

Dado o carácter interdisciplinario, débese insistir no protagonismo de todas as ciencias que configuran a área de Ciencias Sociais.

A **integración das competencias e intelixencias múltiples** na área supón insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e poñer en práctica estratexias didácticas axeitadas a cada tema.

O **uso das TIC** é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, xa que nos permite motivar ao alumno, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova aprendizaxe con contextos reais, facilitar a transferencia, xeneralizar e

ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento.

- Libro dixital
- Recursos educativos(Internet).
- Ordenador.

- Encerado dixital
- Mapas
- Esfera

7 . MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

8. CONTRIBUCCÍONS AOS PROXECTOS DO CENTRO

8.1 ACCÍONS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR

LECTURA

- Lectura do libro dixital.
- Outros textos escritos: curtos, de tipoloxía diferente (informativo, descritivo, contos, poemas...).
- Textos en soporte dixital (Internet e aplicacións informáticas, lectura en pantalla).
- Textos orais complementados e acompañados de imaxes ou sons.

EXPRESIÓN

- Exposición oral e escrita en traballos individuais, actividades en grupo, en razoamentos ou intervencións: p lanificación, redacción, revisión.
- Expresión oral e escrita das aprendizaxes, utilizando un vocabulario preciso.
- Expresión escrita en soporte papel e en pantalla.

8.2 ACCÍONS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO

1. SITUACIÓN DO ALUMNADO DE 5º DE PRIMARIA

O alumnado é maioritariamente castelán falante. Teñen o castelán como lingua inicial e como lingua habitual.

Obsérvase que a competencia en lingua galega mellora na escrita ao finalizar o ciclo, estando un pouco máis baixo o nivel que o castelán, pero na expresión

oral é moito máis baixa.

2. SITUACIÓN DO PROFESORADO.

A maior parte dos docentes do centro empregan o castelán en contextos informais, fóra da clase. É o idioma empregado habitualmente, aínda que moitos teñen como lingua inicial o galego pero a lingua habitual é compartida dependendo dos contextos.

A competencia en galego é case do 100% por parte dos docentes.

3. LINGUA DO ENSINO

Como se deriva da análise sociolingüística, atopámonos nun contorno castelán falante. Tendo en conta o marco legal e o noso punto de partida, fixaremos a lingua de ensino na área de **CIENCIAS SOCIAIS** de 5º de primaria en lingua Galega.

4. OBXECTIVOS XERAIS

Respondendo a un contorno castelán falante e como pautas para a planificación do noso proxecto lingüístico, centrarémonos en dous obxectivos xerais:

- Que o alumnado aumente a competencia e uso habitual do galego.
- Que acaden unha axeitada competencia en galego ao remate da etapa.

5. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

- Ser quen de manter unha conversa en galego.
- Ler en galego con fluidez.
- Ampliar o vocabulario galego.
- Ser quen de expresarse por escrito en galego.

6. MEDIDAS PARA A CONSECUCIÓN DOS OBXECTIVOS PREVISTOS.

- A lingua vehicular desta área será o galego

- Utilizaranse os textos en galego.
- A programación será en Galego.
- Na aula haberá un diccionario de galego, así como varios exemplares na biblioteca e en cada titoría. Tamén en cada titoría haberá un exemplar coas novas normas ortográficas do galego.
- Aumentaranse os volumes de libros en lingua galega na biblioteca do centro e nas distintas bibliotecas de aula.
- Aumentarase o material fonográfico e informático en galego.

8.3 ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓNS AO PLAN DE CONVIVENCIA DO CENTRO

1. O COIDADO DA PERSOA:

- a. Procuraremos acadar nos nosos alumnos o benestar emocional.
- b. Traballaremos a **educación en valores** e as **habilidades sociais**. Utilizaremos especificamente o programa de habilidades sociais "E como? Unha guía para a convivencia.
- c. Prestaremos especial **atención á diversidade** entendendo a diferenza coma un valor.

2. O COIDADO DO ENTORNO:

- a. Buscamos unha escola aberta e integrada no entorno
  - Procuraremos ter un **entorno físico agradable**: Traballaranse a normas:
    - De cada unha das aulas: orden do material escolar e limpeza
    - Do patio de recreo: limpeza e resolución de conflitos
    - Do resto das instalacións

3. O COIDADO DAS RELACIÓNS:

a. Coas familias:

- Reunións informativas con todas as familias e ademais
- Entrevistas persoais con cada unha das familias.

b. Entre todo o persoal do centro e, en especial entre o profesorado e o alumnado e entre todo o alumnado polo que é necesario levar a cabo:

i. Un labor titorial para:

- Establecer entre todos unhas normas fundamentais de aula.
- Acadar unha cohesión de todo o grupo.

8.4 ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Actividades de animación lectora relacionada cos temas tratados. Visita a un museo científico.

Visita a un museo de arte

Excursión as Illas Cies

9. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.	SI	
	Existe unha distribución temporal equilibrada.	ÁS VECES	
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.	SI	
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinabilidade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).	SI	
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do alumno/a.	SI, PARA A MAIORÍA	
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.	SATISFACTORIO	
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.	SATISFACTORIO	
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.	SI	
Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e ás familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos contidos.	SI	
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.	SI	
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.	SI	
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: <ul style="list-style-type: none"> • Aos alumnos. • Ás familias. 	SEMPRE	
	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.	SI, NA MEIRANDE PARTE DOS CASOS	

Utilización de medidas para a atención á diversidade	Ofreceuse resposta ás diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.	SEMPRE QUE FOI POSIBLE	
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.	SEMPRE SE PODE MELLORAR	
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo aos informes psicopedagóxicos.	SI	

**PROGRAMACIÓN
DE**

CIENCIAS NATURAIS

5º EDUCACIÓN PRIMARIA

INDICE

- Obxectivos, contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe
- Mínimos esixibles
- Avaliación
  - Avaliación Inicial
  - Procedementos e Instrumentos de avaliación
  - Criterios de cualificación
  - Medidas de Atención á Diversidade
- Metodoloxía
- Materiais e recursos didácticos
- Contribución aos proxectos do Centro
  - Accións de contribución ao Plan lector
  - Accións de contribución ao Proxecto Lingüístico do Centro
  - Accións de contribución ao Plan de Convivencia
  - Accións de contribución as Actividades Complementarias e Extraescolares
- Avaliación da programación.

3.OBXECTIVOS,CONTIDOS,CRITERIOSDEAVALIACIÓN,ESTÁNDARESDEAPRENDIZAXE

BLOQUE 1 - INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h ▪ i 	<p>B1.1. Iniciación á actividade científica.</p> <p>B1.2. Emprego de diferentes fontes de información.</p> <p>B1.3. Lectura de textos propios da área.</p> <p>B1.4. Utilización das tecnoloxías da información e comunicación para buscar e seleccionar información, simular procesos e comunicar conclusións sobre os traballos realizados.</p> <p>B1.5. Uso progresivamente autónomo do tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas, imaxes etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. Xestión de ficheiros. 	<p>B1.1. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facer predicións sobre sucesos naturais, integrar datos de observación directa e indirecta a partir da consulta de fontes directa e indirectas e comunicando os resultados en diferentes soportes.</p>	<p>CNB1.1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analiza, obtén conclusións, elabora informes e comunica os resultados en diferentes soportes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT
			<p>CNB1.1.2. Expresa oralmente e por escrito, de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT
			<p>CNB1.1.3. Emprega de forma autónoma o tratamento de textos (axuste de páxina, inserción de ilustracións ou notas etc.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CMCCT ▪ CD
			<p>CNB1.1.4. Manexa estratexias axeitadas para acceder á información dos textos de carácter científico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
			<p>CNB1.1.5. Efectúa búsquedas guiadas de información na rede.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD
			<p>CNB1.1.6. Coñece e aplica estratexias de acceso e traballo na rede.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<p>B1.7. Aproximación experimental a cuestións científicas próximas á súarealidade.</p>	B1.2. Establecer conxecturas tanto respecto de sucesos que ocorren dunha forma natural como sobre os que ocorren cando se provocan a través dun experimento ou dunha experiencia.	CNB1.2.1. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas eten iniciativa na toma de decisións.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CMCCT 	
	<p>B1.8. Traballo individual e cooperativo.</p> <p>B1.9. A igualdade entre homes emulleres.</p> <p>B1.10. Aconduta responsable.</p> <p>B1.11. A relación cos demais. A resolución pacíficade conflitos.</p>	<p>B1.3. Traballar de forma cooperativa, apreciando o coidadopola seguridade propia e a dos seus compañeiros/as, coidando as ferramentas e facendo uso adecuado dos materiais.</p>	<p>CNB1.3.1. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, amosando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CSIEE 	
	<p>B2.12. Toma de decisións: criterios e consecuencias.</p> <p>B1.13. Desenvolvemento de hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade. Técnicas de traballo. Recursos e técnicas de traballo individual.</p>			<p>CNB1.3.2. Coñece e emprega as normas de uso e de seguridade dos instrumentos, dos materiais de traballo e das tecnoloxías da información e comunicación.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD
	<p>B1.14. Hábitos de prevención de enfermidades e accidentes, na aula e no centro.</p> <p>B1.15. Emprego de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguridade.</p> <p>B1.16. Elaboración de protocolos de uso das TIC na aula.</p> <p>B1.17. Valoración da necesidade de controlar o tempo destinado ás tecnoloxías da información e da comunicación e do seu poder de adicción.</p>			<p>CNB1.3.3. Utiliza algúns recursos ao seu alcance proporcionados polas tecnoloxías da información para comunicarse e colaborar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CAA ▪ CMCCT

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ e ▪ g ▪ h ▪ i 	<p>B1.18. Planificación e realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións, formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, montando, realizando e extraendo conclusións e presentando informes en diferentes soportes.</p>	<p>B1.4. Realizar proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións e presentar informes coas conclusións en diferentes soportes.</p>	<p>CNB1.4.1. Realiza proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, realizando, extraendo conclusións e comunicando os resultados.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE
			<p>CNB1.4.2. Presenta un informe, de forma oral ou escrita, empregando soportes variados, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, internet) cando traballa de forma individual ou en equipo na realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC ▪ CD ▪ CAA ▪ CSIEE

BLOQUE 2. O SER HUMANO E A SAÚDE

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<p>B2.1. As funcións vitais no ser humano: recoñecemento da nutrición como unha función vital para os seres humanos.</p> <p>B2.2. Identificación dos aparellos relacionados con ela (aparellos respiratorios, dixestivo, circulatorio e excretor).</p> <p>B2.3. Recoñecemento das características básicas do sistema reprodutor humano e as diferenzas entre sexos. Funcionamento do sistema reprodutor.</p> <p>B2.4. Descrición dos sentidos e do sistema nervioso e valoración da súa importancia en relación co medio e co resto dos seres humanos.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. O aparello locomotor. 	<p>B2.1. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles.</p>	<p>CNB2.1.1. Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano.</p> <p>CNB2.1.2. Identifica as principais características dos aparellos respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor e explica as principais funcións.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT <ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d ▪ h ▪ k ▪ m 	<p>B2.6. Saúde e enfermidade. Principais enfermidades que afectan aos aparellos e sistemas do organismo humano.</p> <p>B2.7. Hábitos saudables para previren enfermidades.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Trastornos alimenticios. <p>B2.9. Efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.</p> <p>B2.10. Tipos de dietas. Elaboración de menús saudables. Clasificación de alimentos. Análise de etiquetas de produtos.</p>	<p>B2.3. Relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables, coñecendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida.</p>	<p>CNB2.3.1. Investiga sobre enfermidades relacionadas cunha alimentación inadecuada e presenta conclusións en diversos soportes.</p> <p>CNB2.3.2. Coñece os principios das dietas equilibradas, e elabora menús variados identificando ás prácticas saudables.</p> <p>CNB2.3.3. Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC <ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC <ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC

BLOQUE 3. OS SERES VIVOS

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<p>B3.1. Seres vivos e seres inertes. Diferenciación.</p> <p>B3.2. Organización interna dos seres vivos e estrutura dos seres vivos: células, tecidos; tipos; órganos; aparellos e sistemas; principais características e funcións.</p>	<p>B3.1. Coñecer a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, tipos, órganos, aparellos e sistemas. Identificar as principais características e funcións.</p>	<p>CNB3.1.1. Identifica e describe a estrutura dos seres vivos: células, tecidos, órganos, aparellos e sistemas, nomeando as principais características e funcións de cada un deles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ l 	<p>B3.3. Os seres vivos: características, clasificación e tipos.</p> <p>B3.4. Os animais vertebrados e invertebrados, características e clasificación.</p> <p>B3.5. As plantas: a estrutura e fisioloxía. A fotosíntese.</p>	<p>B3.2. Coñecer diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo ás súas características e tipos.</p>	<p>CNB3.2.1. Clasifica aos seres vivos e nomea as principais características atendendo ao seu reino: Reino animal. Reino das plantas. Reino dos fungos e outros reinos empregando criterios científicos e medios tecnolóxicos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<p>CNB3.2.2. Utiliza guías na identificación científica de animais vertebrados, invertebrados e plantas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ h ▪ i ▪ l ▪ o 	<p>B3.6. As relacións entre os seres vivos. Cadeas alimentarias.</p> <p>B3.7. Características e compoñentes dun ecosistema.</p> <p>B3.8. Observación e estudo dun ecosistema próximo, recoller datos, facer hipóteses e recollendo os resultados en diferentes soportes.</p> <p>B3.9. Actuacións humanas que modifican o medio natural.</p>	<p>B3.3. Investigar as características de ecosistemas do seu contorno mediante a recollida de datos, facendo hipóteses, empregando diversas fontes de información e presentando os resultados en diferentes soportes, mostrando interese pola rigorosidade e hábitos de respecto e coidado cara aos seres vivos.</p>	<p>CNB3.3.1. Coñece e explica, con rigorosidade, as principais características e compoñentes dun ecosistema.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			<p>CNB3.3.2. Investiga con criterio científico, ecosistemas próximos e presenta resultados en diferentes soportes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			<p>CNB3.3.3. Identifica algunhas actuacións humanas que modifican o</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC

	<p>Extinción de especies.</p> <p>B3.10. Interese pola observación e polo estudo rigoroso de todos os seres vivos.</p> <p>B3.11. Emprego de medios tecnolóxicos para o estudo dos seres vivos.</p>		<p>medio natural e as causas de extinción de especies e explica algunhas actuacións para o seu coidado.</p>	
			<p>CNB3.3.4. Usa a lupa e outros medios tecnolóxicos para a observación científica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<p>CNB3.3.5. Observa e rexistra algún proceso asociado á vida dos seres vivos, utiliza os instrumentos e os medios audiovisuais e tecnolóxicos apropiados e comunica de xeito oral e escrito os resultados.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CD

BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	B4.1. Comparación e clasificación dos materiais segundo propiedades físicas observables: dureza, solubilidade, estado de agregación e condutividade térmica.	B4.1. Coñecer e comparar para clasificar materiais segundo as súas propiedades observables: dureza, solubilidade, estado de agregación e condutividade térmica.	CNB4.1.1. Coñece e clasifica materiais segundo as súas propiedades (dureza, solubilidade, estado de agregación e condutividade térmica).	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ g ▪ h 	B4.2. Diferentes procedementos para a medida da masa e do volume dun corpo. B4.3 Explicación de fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade. A flotación nun medio líquido.	B4.2. Realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións para determinar a masa e o volume dun corpo e as principais características da flotación dos corpos.	CNB4.2.1. Utiliza diferentes procedementos para determinar a medida da masa e do volume dun corpo.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			CNB4.2.2. Describe a diferenza entre masa e volume.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			CNB4.2.3. Identifica e explica as principais características da flotación nun medio líquido.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ h 	B4.4. Fontes de enerxía e materias primas: a súa orixe. Enerxías renovables e non renovables. B4.5. Fontes de enerxías renovables e non renovables. O desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo.	B4.3. Identificar e explicar as características das fontes de enerxía renovables e non renovables e a súa influencia no desenvolvemento sostible.	CNB4.3.1. Identifica e explica as diferenzas entre enerxías renovables e non renovables e argumenta sobre as accións necesarias para o desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ c ▪ e ▪ g 	B4.6. Realización de experiencias sinxelas sobre reaccións químicas habituais na vida cotiá e doméstica: a combustión, a oxidación e a	B4.4. Realizar experiencias sinxelas, de forma cooperativa, sobre reaccións químicas habituais na vida cotiá; formular problemas, enunciar hipóteses, seleccionar o material	CNB4.4.1. Realiza experiencias sinxelas, en equipo, sobre reaccións químicas habituais na vida cotiá; formular problemas, enunciar hipóteses, seleccionar o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ j 	<p>fermentación.</p> <p>B4.7. Identificación de produtos químicos habituais no fogar e dos posibles riscos para o organismo.</p> <p>B4.8. Identificación na etiquetaxe dos símbolos de perigo máis comúns.</p>	<p>necesario, extraer conclusións e comunicar os resultados en diferentes soportes.</p>	<p>material necesario, extraer conclusións e comunicar os resultados en diferentes soportes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD
			<p>CNB4.4.2. Identificaprodutos químicos habituais no fogar e os posibles riscos para o organismo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<p>CNB4.4.3. Identifica eexplica os símbolos de perigo máis comúns naetiquetaxe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<p>CNB4.4.4. Respecta as normas de uso, de seguridade, de conservación e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo, na aula e no centro.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT

BLOQUE 5. A TECNOLOXÍA, OBXECTOS E MÁQUINAS

OBXECTIVOS	CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ c ▪ e ▪ h ▪ j 	<p>B5.1. Uso das máquinas eléctricas na vida cotiá e doméstica. Normas de seguridade.</p> <p>B5.2. As máquinas eléctricas.</p> <p>B5.3. A transmisión da electricidade.</p> <p>B5.4. Elementos dos circuitos eléctricos.</p> <p>B5.5. Efectos da electricidade.</p>	<p>B5.1. Planificar e construír, de forma cooperativa, un circuito eléctrico simple que responda a un problema dado, atendendo ás normas de seguridade.</p>	<p>CNB5.1.1. Observa e identifica os elementos dun circuito eléctrico e constrúeun.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSIEE
			<p>CNB5.1.2. Observa, identifica e explica algúns efectos da electricidade da vida cotiá.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			<p>CNB5.1.3. Expón exemplos de materiais condutores e illantes, argumentado a súa exposición.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Condutores e illantes. 	<p>B5.2. Investigar sobre a evolución dun obxecto, aparello ou máquina ao longo da historia, utilizando distintas fontes de información e presentando os resultados en diferentes soportes.</p>	<p>CNB5.2.1. Coñece algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade e explica os beneficios ou riscos para a sociedade.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC
			<p>CNB5.2.2. Valora e describe a influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e no traballo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC
	<p>CNB5.2.3. Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na medicina, na cultura e no lecer, na arte, na música, no cine e no deporte e nas tecnoloxías da información e a comunicación.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC 	
	<p>B5.7. A ciencia: presente e futuro da sociedade. Beneficios e riscos das tecnoloxías e produtos. Importantes descubrimentos e inventos.</p>			

4. MÍNIMOS ESIXIBLES

CONTIDOS MÍNIMOS ESIXIBLES

CNB1.1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízala, obtén conclusións, elabora informes e comunica os resultados en diferentes soportes.

CNB1.1.2. Expresa oralmente e por escrito, de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.

CNB1.1.5. Efectúa buscas guiadas de información na rede.

CNB1.2.1. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.

CNB1.4.1. Realiza proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións formulando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, realizando, extraendo conclusións e comunicando os resultados.

CNB1.4.2. Presenta un informe, de forma oral ou escrita, empregando soportes variados, recollendo información de diferentes fontes (directas, libros, internet) cando traballa de forma individual ou en equipo na realización de proxectos, experiencias sinxelas e pequenas investigacións.

CNB2.1.1. Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano.

CNB2.1.2. Identifica as principais características do aparello respiratorio, dixestivo, locomotor, circulatorio e excretor e explica as principais funcións.

CNB2.3.3. Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.

CNB3.2.1. Clasifica os seres vivos e cita as principais características atendendo ao seu reino: Reino animal. Reino das plantas. Reino dos fungos e outros reinos empregando criterios científicos e medios tecnolóxicos.

CNB3.3.1. Coñece e explica, con rigorosidade, as principais características e compoñentes dun ecosistema.

CNB4.2.2. Describe a diferenza entre masa e volume.

CNB4.3.1. Identifica e explica as diferenzas entre enerxías renovables e non renovables e argumenta sobre as accións necesarias para o desenvolvemento enerxético, sustentable e equitativo.

CNB5.1.2. Observa, identifica e explica algún efecto da electricidade da vida cotiá.

CNB5.2.1. Coñece algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade e explica os beneficios ou riscos para a sociedade.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN MÍNIMOS ESIXIBLES

- Coñecer e aplicar algúns criterios para estudar e clasificar algúns materiais segundo as súas propiedades, así como a súa influencia para o progreso da sociedade.
- Realizar experimentos e investigacións sinxelas sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia: expoñendo problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, montando prácticas, extraendo conclusións, comunicando resultados, mostrando competencia en

cada unha delas e na vertebración das partes, así como no coñecemento das leis básicas que rexen estes fenómenos (a reflexión da luz, a transmisión da corrente eléctrica, o cambio de estado, as reacciónsetc.).

- Coñecer o uso dos recursos naturais da Terra, identificar algúns dos empregados na vida cotiá e adquirir conciencia da necesidade de conservalos e de evitar a contaminación.
- Coñecer algúns tipos de máquinas e aparellos que se empregan na vida cotiá, así como a utilidade que teñen.
- Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións de relación do corpo humano e establecer algunhas relacións fundamentais entre eles e determinados hábitos de saúde.
- Coñecer o funcionamento do corpo humano en canto a células, tecidos, órganos, aparellos, sistemas(localización,forma,estrutura,funcións,coidadosetc.).
- Adoptar estilos de vida saudables, sabendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida, tanto na escola como fóra.
- Coñecer a estrutura e a fisioloxía das plantas, así como as características principais da fotosíntese e a súa importancia para a vida dos seres vivos.
- Coñecer as características e os elementos que compoñen un ecosistema, así como os seres vivos que o habitan e as súas relacións.
- Relacionar determinadas prácticas do ser humano co coidado e co respecto polo medio natural, adoptando hábitos consecuentes tanto no colexio como fóra e coñecer as repercusións que ten para a vida no planeta.
- Explicar como os cambios (por fenómenos naturais e pola actividade humana) no medio natural poden afectar a compoñentes vivos e inertes, e variar o equilibrio.

5. AVALIACIÓN

Tendo en conta que a avaliación neste nivel, debe ser continua e global, segundo a actual normativa, delimitárenos a mesma, a través dos seguintes aspectos:

5.1 Avaliación Inicial

5.2 Procedementos e instrumentos de avaliación

5.3 Criterios de cualificación

5.4 Medidas de Atención a Diversidade

5.1. AVALIACIÓN INICIAL

Na primeira quincena do curso realizarase una proba de avaliación inicial sobre os contidos mínimos esixidos no curso anterior que servirá de referencia para o desenvolvemento do currículo,

5.2 PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Ao longo do curso realizaranse tres avaliacións, informando por escrito ao alumno e aos pais das cualificacións obtidas. A asignatura dividirase en temas ou unidades didácticas que se repartirán ao longo das tres avaliacións.

Os procedementos serán variados e descritivos para facilitar a información do progreso nesta área e as competencias básicas, utilizando os seguintes instrumentos:

ESCRITOS

- Revisión de cadernos e traballos individuais realizados polos alumnos/as na aula
- Traballos en equipo.
- Probas escritas.
- Realización de tarefas extraescolares.
- Observación sistemática.

ORAIS

- Probas orais
- A resposta das preguntas diarias orais da clase
- Postas en común
- Entrevistas.
- Exposicións orais.

OBSERVACIÓN DIRECTA E SISTEMÁTICA

- Listaxes de control
- Ficha de rexistro individual
- Rexistros de incidencias
- Rexistros anecdóticos persoais.

OUTROS

- Autoavaliación
- Rúbricas da programación docente
- Aqueles outros que poidan considerarse.

As probas escritas realizaranse preferentemente por contidos, cada tema ou cada dous; segundo a dificultade da materia traballada. Serán variadas, poderán abarcar exercicios dos diferentes apartados ou en máis dunha sesión, por apartados (cálculo, resolución de problemas ...) segundo a dificultade do tema. En cada trimestre realizaránse varias probas

Valoraranse nunha escala do 1 ao 10 considerándose que non superou a materia se non acada a cualificación de 5.

5.3. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Os criterios de cualificación serán fundamentais para valorar o grao de adquisición das competencias básicas e os obxectivos fixados.

A cualificación trimestral efectuarase adoptando os seguintes **CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN:**

CRITERIOS	
<ul style="list-style-type: none"> - Valoración aprendizaxe dos contidos. - Valoración dos procesos seguidos e dos resultados. - Orde, limpeza e estrutura do traballo presentado. - Valoración do tempo de realización. <p style="text-align: center;">80 %</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Probas escritas: cuestionarios, probas obxectivas, interpretación datos (gráficos,...) • Probas orais • Expresión oral do procedemento seguido ao resolver unha actividade • Rúbricas en aspectos fundamentais (comprensión, expresión) <p>.....</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Realización axeitada do traballo na casa - Orde e limpeza na realización das actividades no caderno - Interese e esforzo persoal <p style="text-align: center;">10 %</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Caderno de clase • Caderno de control de tarefas • Valoración de traballos específicos • Fichas • Outros.....
<ul style="list-style-type: none"> - Traballo autónomo e cooperativo na aula e noutros espazos. - Valoración tempo de realización - Iniciativa na realización de actividades en equipo - Capacidade de traballo cooperativo - Valoración de actitudes na 	<ul style="list-style-type: none"> • Caderno de clase • Caderno de control de tarefas • Valoración de traballos específicos • Fichas • Rexistro de actitude, participación activa, atención e concentración, cumprimento das normas, respecto tumos de palabra, etc...) • Observación diaria e sistemática na aula.

<p>aula</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atención, interese e esforzo - Comportamento na aula. <p style="text-align: center;">10%</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expresión oral do procedemento seguido ao resolver unha actividade • Rexistro de actividades • Respecta as quendas e as opinión dos compañeiros • Grao de comunicación cos compañeiros nos traballos en equipo. • Exposicións orais individuais e en equipo. • Outros.....
--	---

5.4. ATENCIÓN A DIVERSIDADE

Terase en conta a atención á diversidade de niveis, estilos e ritmos de aprendizaxe, de intereses e capacidades dos alumnos:

- **ADAPTACIÓN CURRICULAR (BÁSICA):** Os contidos nucleares da unidade didáctica preséntanse de forma máis pautada, con maior apoio gráfico, seguindo unha secuencia de aprendizaxe que facilita a adquisición de competencias por parte dos alumnos.
- **PLANS INDIVIDUAIS** dirixidos a alumnos que o requiren (estranxeiros, incorporación tardía, necesidades educativas especiais e superdotación) **CON FICHAS DE REFORZO E/OU AMPLIACIÓN**
- **ENSINO TITORADO.**
- **TRABALLOS DE INVESTIGACIÓN.**
- **LECTURAS E CONSULTAS DE FORMA LIBRE.**

6. METODOLOXÍA

A área de Ciencias Naturais, a partir do recoñecemento da propia identidade e do contorno máis próximo, inicia aos alumnos no coñecemento, na análise e na valoración do contorno físico.

O ensino da área toma, como base para futuras aprendizaxes, os coñecementos previos que os alumnos adquiriron en contacto ca contorna. **Partir da propia experiencia** esperta o interese por resolver problemas sobre a realidade que os rodea e entender os fenómenos que suceden ao seu redor, tanto os referentes á súa concepción de persoa e as súas relacións cos demais, como do coñecemento e coidado do contorno natural.

Fronte a un problema, utilizaremos diferentes estratexias de resolución, distintas hipóteses ou conxeturas, que dan lugar ao contraste e á diverxencia, entre diferentes pensamentos. É ao redor destas diverxencias onde se fomenta o interese, o espírito analítico e crítico e as posibles respostas dos alumnos.

A observación sistemática en situacións diferentes e a experimentación adquiren un papel relevante na

interpretación de feitos e na explicación de fenómenos ou relacións. Todo iso conduce á introdución do método científico.

Dado o carácter interdisciplinario, insistiremos no protagonismo de todas as ciencias que configuran a área de Ciencias da Natureza.

A **integración das competencias e intelixencias múltiples** na área supón insistir máis nas ferramentas esenciais da aprendizaxe (comprensión e expresión oral e escrita) e poñer en práctica estratexias didácticas que consideren as diferentes posibilidades de adquisición do alumno/a.

O **uso das TIC** é un elemento para favorecer a construción de aprendizaxes con sentido, xa que nos permite motivar ao alumno, contextualizar o contido obxecto de aprendizaxe, facilitar a relación da nova aprendizaxe con contextos reais, facilitar a transferencia, xeneralizar e ampliar o contido e facilitar a elaboración de síntese e a transferencia do coñecemento. Utilizaremos o Entorno Virtual de Aprendizaxe proporcionado polo proxecto do libro dixital e unha serie de recursos como material complementario ao desenvolvemento da metodoloxía desta área.

7. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Libro dixital
- Recursos educativos (Internet).
- Ordenador do profesorado
- Encerado dixital.
- Material de laboratorio de Ciencias Naturais

8. CONTRIBUCIÓN AOS PROXECTOS DO CENTRO

8.1 ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN LECTOR

LECTURA

- Lectura do libro de texto.
- Outros textos escritos: curtos, de tipoloxía diferente (informativo, descritivo, contos, poemas...).
- Textos en soporte dixital (Internet e aplicacións informáticas, lectura en pantalla).
- Textos orais complementados e acompañados de imaxes ou sons.

EXPRESIÓN

- Exposición oral e escrita en traballos individuais, actividades en grupo, en razoamentos ou intervencións: planificación, redacción, revisión.
- Expresión oral e escrita das aprendizaxes, utilizando un vocabulario preciso.
- Expresión escrita en soporte papel e en pantalla.

8.2 ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO

1. SITUACIÓN DO ALUMNADO DE 5º DE PRIMARIA

O alumnado é maioritariamente castelán falante. Teñen o castelán como lingua inicial e como lingua habitual.

Obsérvase que a competencia en lingua galega mellora na escrita ao finalizar o ciclo, estando un pouco máis baixo o nivel que o castelán, pero na expresión oral é moito máis baixa.

2. SITUACIÓN DO PROFESORADO.

A maior parte dos docentes do centro empregan o castelán en contextos informais, fóra da clase. É o idioma empregado habitualmente, aínda que moitos teñen como lingua inicial o galego pero a lingua habitual é compartida dependendo dos contextos.

A competencia en galego é case do 100% por parte dos docentes.

3. LINGUA DO ENSINO

Como se deriva da análise sociolingüística, atopámonos nun contorno castelán falante. Tendo en conta o marco legal e o noso punto de partida, fixaremos a lingua de ensino na área de Ciencias da Natureza de 5º de primaria en lingua Galega.

4. OBXECTIVOS XERAIS

Respondendo a un contorno castelán falante e como pautas para a planificación do noso proxecto lingüístico, centrarémonos en dous obxectivos xerais:

- Que o alumnado aumente a competencia e uso habitual do galego.
- Que acaden unha axeitada competencia en galego ao remate da etapa.

5. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS

- Ser quen de manter unha conversa en galego.
- Ler en galego con fluidez.
- Ampliar o vocabulario galego.
- Ser quen de expresarse por escrito en galego.

6. MEDIDAS PARA A CONSECUCIÓN DOS OBXECTIVOS PREVISTOS.

- A lingua vehicular desta área será o galego
- Utilizaranse os textos en galego.

- A programación será en Galego.
- Na aula haberá un dicionario de galego, así como varios exemplares na biblioteca e en cada titoría. Tamén en cada titoría haberá un exemplar coas novas normas ortográficas do galego.
- Aumentaranse os volumes de libros en lingua galega na biblioteca do centro e nas distintas bibliotecas de aula.

Aumentarase o material fonográfico e informático en galego.

8.3 ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓNS AO PLAN DE CONVIVENCIA DO CENTRO

1. O COIDADADO DA PERSOA:

- Procuraremos acadar nos nosos alumnos o benestar emocional.
- Traballaremos a **educación en valores** e as **habilidades sociais**. Utilizaremos especificamente o programa de habilidades sociais "E como? Unha guía para a convivencia.
- Prestaremos especial **atención á diversidade** entendendo a diferenza coma un valor.

2. O COIDADADO DO ENTORNO:

- Buscamos unha escola aberta e integrada no entorno
  - Procuraremos ter un **entorno físico agradable**: Traballaranse a normas:
    - De cada unha das aulas: orden do material escolar e limpeza
    - Do patio de recreo: limpeza e resolución de conflitos
    - Do resto das instalacións

3. O COIDADADO DAS RELACIÓNS:

- Coas familias:
  - Reunións informativas con todas as familias e ademais
  - Entrevistas persoais con cada unha das familias.
- Entre todo o persoal do centro e, en especial entre o profesorado e o alumnado e entre todo o alumnado polo que é necesario levar a cabo:
  - Un labor titorial para:
    - Establecer entre todos unhas normas fundamentais de aula.
    - Acadar unha cohesión de todo o grupo.

8.1 ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

- Visitas ao noso entorno
- Visita a un Museo Científico
- Visita a un Museo Artístico

9. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS ACADÉMICOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e dos materiais didácticos	Hai coherencia entre a programación e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	O desenvolvemento da clase adecúase ás características do grupo.		
Utilización dunha metodoloxía adecuada	Tivéronse en conta aprendizaxes significativas. Considérase a interdisciplinabilidade (en actividades, tratamento dos contidos etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e o desenvolvemento das capacidades do		
Regulación da práctica docente	Grao de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos utilizados na clase para as aprendizaxes.		
	Os criterios de promoción están acordados entre os profesores.		
Avaliación das aprendizaxes e información que deles se lles dá aos alumnos e ás familias	Os criterios para unha avaliación positiva atópanse vinculados aos obxectivos e aos		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da		
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades		
	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer: <ul style="list-style-type: none"> • Aos alumnos. 		
Utilización de medidas para a atención á diversidade	Adóptanse medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.		
	Ofreceuse resposta ás diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.		
	As medidas e os recursos ofrecidos foron suficientes.		
	Aplica medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo aos informes psicopedagóxicos.		

